

Конопляний відрив

Традиційну для України і незаслужено шельмовану культуру відроджують не без скандалів
» стор. 9

Андрій Кокотюха: Життя пересічного українця змінить маскулт

Чому 63 книжки стають межею, за якою швидкість писання зменшується?
» стор. 12

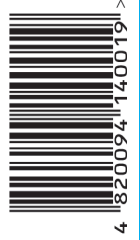
Спиртне — не отрута

Володимир Путін затарився у Фінляндії ящиками елітного алкоголю
» стор. 8

Україна молода

Вівторок, 1 серпня 2017 року

№ 92 (5253)

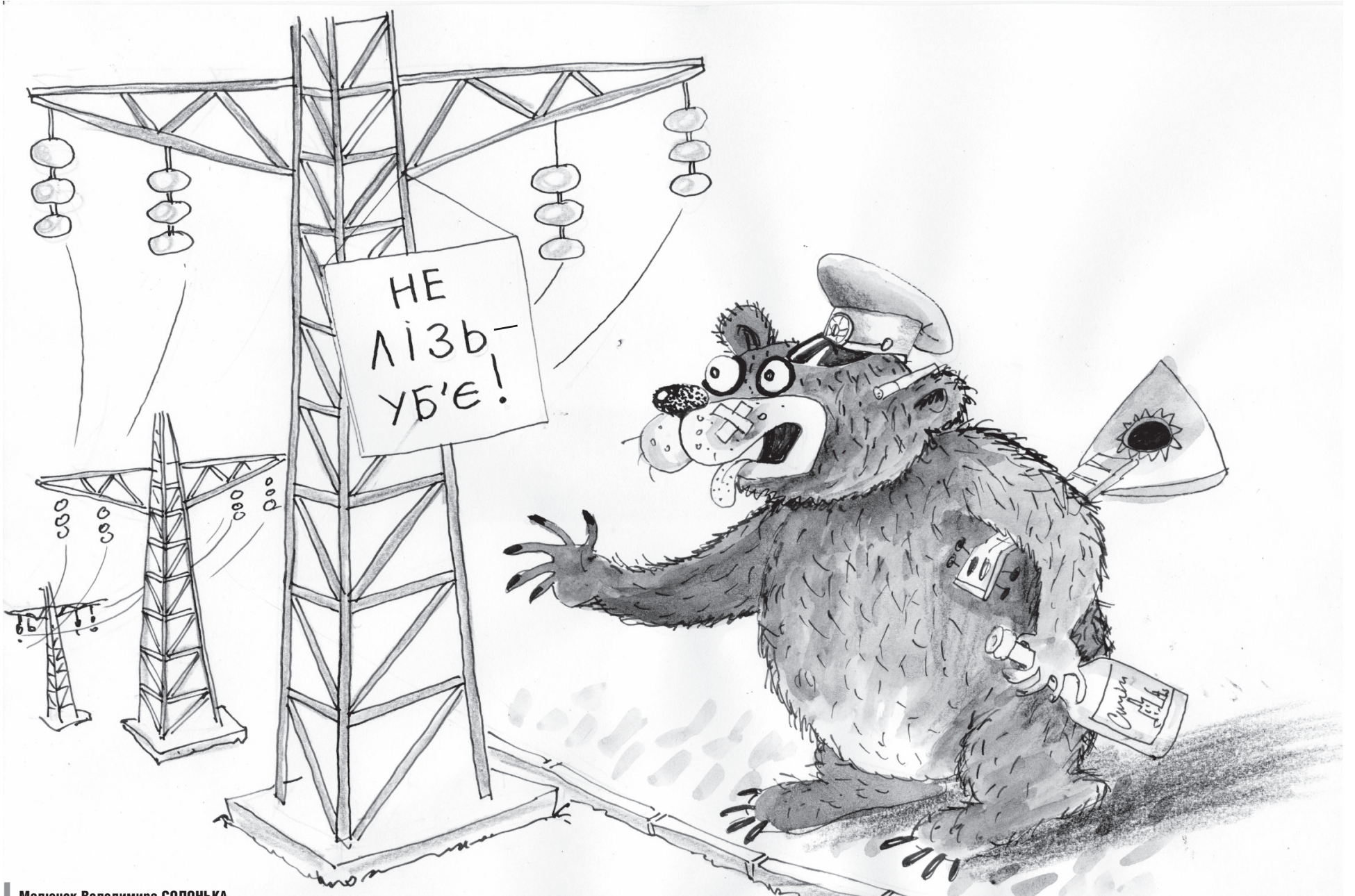

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 25,92 грн.
1 € = 30,40 грн.
1 рос. руб. = 0,4 грн.

Безпека на продаж

Кому дістануться залишки українських обленерго?

» стор. 4

Малюнок Володимира СОЛОНЬКА.

Рефат Чубаров
голова Меджлісу

«Руслан як представник кримськотатарського народу просто страждає за свою віру. Справа проти нього сфабрикована нелюдською владою Росії та має на меті залякати всіх, хто протриває режиму агресора».

У ПОЛОНІ

Кати ХХІ СТОЛІТТЯ

Верховний суд Росії збільшив термін ув'язнення для кримського татарина Руслана Зейтуллаєва

Руслан Зейтуллаєв.
Фото з сайту sensor.net.ua.

Ірина КИРПА

Суворий вердикт окупаційної влади (15 років позбавлення волі у відповідь на апеляційну скаргу адвоката Еміля Курбедінова) український політ'язень «відзначив» третім безстроковим голодуванням.

— Правосуддя Росії демонструє відверте порушення закону та грубе нехтування нормами європейської конвенції з прав людини, — заявив правозахисник Еміль Курбедінов. — Ухвалюючи жорстоке рішення, судді керувалися чим завгодно, тільки не законом. Я вже підготував позовну заяву до Європейського суду з прав людини, бо надії знайти справедливість у маріонеток Кремля ми більше не маємо.

Адвокат Руслана Зейтуллаєва заявив, що прокуратура Росії просила дати його підзахисному 17 років, а захист наполягав на виправданні Руслана. Однак відповідно на справедливий скаргу стало посилення й без того неправомірного покарання.

Нагадаємо, 33-річний батько трьох дочок Руслан Зейтуллаєв був засуджений Північно-Кавказьким окружним військовим судом у місті Ростов-на-Дону за приналежність до організації «Хізб ут-Тахрір».

— Руслан як представник кримськотатарського народу просто страждає за свою віру, — вивенений голова забороненої в окупованому Криму організації Меджліс Рефат Чубаров. — Справа проти нього сфабрикована нелюдською владою Росії та має на меті залякати всіх, хто протриває режиму агресора.

Представники МЗС України рішуче засудили несправедливий вирок для Руслана Зейтуллаєва та заявили про те, що його разом із іншими громадянами України незаконно утримують на території Росії. Кращі правозахисники опублікували свій звіт про порушення прав людей у Криму з тим, щоб посилити політичний та дипломатичний тиск світової громадськості на Російську Федерацію.

Кримська правозахисна група подала черговий моніторинговий

огляд про порушення прав людини в окупованому Росією українському Криму. У цьому звіті детально описується, як розправлялися з патріотами України на анексованому півострові. Серед політичних в'язнів совісті названо такі яскраві особистості, як Ільмі Умеров, Сулейман Кадиров, Володимир Балух і багато інших. Правозахисникам також удалося встановити, що понад 30 мешканців Криму було у примусовому порядку відправлено для проходження військової повинності на територію Російської Федерації.

Представник України в гуманітарній підгрупі Тристоронньої контактної групи з урегулювання конфлікту на Донбасі Ірина Геращенко анонсувала скайп-конференцію в Мінському форматі. На ній обговорюватимуться долі політичних в'язнів України, а також можливість повернення на Батьківщину заручників, захоплених терористами на окупованих територіях.

— У нас є дані про те, що бойовики катують людей перед розстрілом, а багатьох полонених тримають у нелюдських умовах, — заявила Ірина Геращенко. — Українська блогерка Людмила Сурженко перебувала у полоні терористів 16 днів, після звільнення жінка у важкому стані була доставлена до лікарні. Їй необхідна не тільки кваліфікована допомога медиків, а й підтримка психологів та близьких людей.

Із заявою про кричущі порушення прав людини на території тимчасово окупованих Росією територій (Крим та Донбас) віце-спікер Верховної Ради має намір звернутися до представників ОБСЄ.

Тим часом у Польщі вийшла доповідь депутата Сейму Малгожати Госевської, в якій детально зафіксовані всі злочини, скоєні терористами на сході України за підтримки окупаційного режиму Кремля. Документ містить красномовні докази того, як пособники агресора катують та розстрілюють людей.

Уся інформація, зібрана правозахисниками України та країн Європи, ляже в основу позову нашої країни проти Російської Федерації в суді Гааги. ■

Іван БОЙКО

Захисники України все частіше симетрично відповідають на провокаційні обстріли ворога вздовж лінії зіткнення. У штабі АТО наголошують, що, попри дотримання українською стороною умов перемир'я, «майже на кожен обстріл бойовиків від наших бійців іде асиметрична відповідь». Мовляв, «кожен український загиблий і поранений дорого коштуватиме ворогу».

За останні дні найважчим був ворожий мінометний обстріл позицій ЗСУ в районі Красногорівки на маріупольському напрямку минулої суботи, внаслідок якого один захисник України загинув, ще вісьмох бійців було поранено. Того ж дня сили АТО щонайменше 11 разів відкривали щільний вогонь у відповідь, «жорстко примушуючи злочинців дотримуватися режиму тиші». Утім уже минулої неділі терористи «ДНР» здійснили довготривалі обстріли сіл Широкине та Лебединське, що на схід від Маріуполя. Кожен обстріл тривав дві години. Цього дня поранення отримали ще четверо наших бійців. Так звана «ответка» від ЗСУ також не змусила себе чекати.

Найгарячіше було ввечері в неділю на луганському напрямку. Терористи з гранатометів і стрілецької зброї кілька разів били по українських позиціях у Новоолександрівці, Новотошківському, Станиці Луганській. А згодом під мінометним вогнем опинилися українські опорні пункти у Кримському. Навколо окупованого Донецька — в районі Авдіївки, Зайцевого і шахти «Бутівка» — триває позиційна війна із застосуванням обома сторонами крупнокаліберних кулеметів і гранатометів. ■

НА ФРОНТІ

Постріл за постріл

На мінометні обстріли ворога захисники України відповідають із кулеметів

ДО РЕЧІ

Терористи ОРДЛО вже утримують у полоні 137 українців, і ця цифра збільшилася за останні дні, повідомив радник глави СБУ Юрій Тандит. Причина — терористи затримують і звинувачують звичайних цивільних осіб у злочинах, яких вони не скоювали. За словами Тандита, свого часу — восени 2016 року — був підступно затриманий бойовиками суддя Віталій Руденко, якого вдалося звільнити з полону цими днями. Суддя їхав до Луганська на похорон батька, але опинився «на підвалі». За даними СБУ, Руденка повернули на контрольовану українською владою територію 29 липня за сприяння волонтерської групи «Патріот».

У суботу бойовики «ЛНР» звільнили й українку Людмилу Сурженку, яка є інвалідом слуху з дитинства. Хоч як її не катували плоскогубцями в полоні, не людям не вдалося отримати від неї «зизнань» у шпигунстві й диверсіях. Тож через міжнародний резонанс жінку відпустили і вона самостійно перетнула лінію розмежування в районі Станиці Луганської.

Нагадаємо, що 13 липня, під час перетину лінії розмежування в районі КПВВ Станиця Луганська, на блокпосту бойовиків «ЛНР» було затримано луганчанку Людмилу Сурженку лише через те, що в жінки-інваліда вийшли з ладу акумулятори слухового апарату і вона не розуміла, що їй говорять бойовики. Терористів нібито обурило, що вона не виконувала їхніх команд.

Людмила Сурженко (праворуч) одразу після звільнення з полону.

ЗЛОЧИН І КАРА

Сучасні работоргівці вербують у мережі

За перше півріччя поліція виявила 144 злочини, пов'язані з торгівлею людьми

Іван ПОВАЛЯЄВ

Здавалося б, суха статистика, але за кожною цифрою — людські долі. За даними МВС, лише протягом перших шести місяців 2017 року поліція виявила 144 злочини, пов'язані з торгівлею людьми. І цей показник більш ніж удвічі перевищує статистику минулого року.

Серед іншого, правоохоронцями встановлено 69 зловмисників, причетних до фактів торгівлі людьми. У майже 100 кримінальних провадженнях за статтею 149 Кримінального кодексу України торговцям «живим товаром» уже оголошено підозру у вчиненні цих злочинів.

При цьому Нацполіція надала допомогу 156 потерпілим, серед яких найбільше жінок — 119. Постраждали від дій зловмисників також 37 чоловіків і 12 дітей.

Фахівці Департаменту боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, Нацполіції, зазначають, що наразі набувають усе більшого поширення форми торгівлі людьми, не пов'язані з сексуальною експлуатацією. Йдеться, зокрема про так звану

«трудова» експлуатація. Жертвами такого виду злочинів найчастіше стають чоловіки працездатного віку або особи з явними ознаками інвалідності, особи без постійного місця проживання та інші малозабезпечені категорії громадян.

Для вербування потенційних «рабів» ділки все частіше використовують можливості інтернету. Зокрема, вербування відбувається шляхом створення спеціалізованих сайтів, відповідних груп у соціальних мережах, прямого контакту на сайтах знайомств, розміщення оголошень про працевлаштування тощо.

Згідно з аналітичними даними Нацполіції, найбільш вразливими до злочинів у сфері торгівлі людьми є жінки віком 18-26 років, а також діти 13-18 років та чоловіки від 25-60 років. При цьому кримінальні правопорушення за фактами торгівлі дітьми є одними з найбільш латентних і складних для виявлення та розслідування.

Що ж стосується основних країн призначення «живого товару», то ними є Російська Федерація, Польща, Туреччина, Німеччина, Ізраїль, Греція, Об'єднані Арабські Емірати. ■

■ СУТИЧКИ

Дим, газ і політичні «труби»

Поліція розслідує хуліганські дії групи осіб перед початком сесії міськради

Світлана МИЧКО
Тернопіль

Тернопільська поліція почала розслідування за фактами скандальних подій, які сталися під приміщенням міської ради та в її фойє перед початком останньої сесії. Цього разу депутати намагалися засідати у супроводі клубів їдкою чорного диму, перцевого газу та сирени швидкої допомоги, яку викликали до одного з постражда-

лих обранців. Диміла шашка в одній із бочок, які виставили перед мерією активісти Автомайдану та низки інших громадських організацій, протестуючи проти переведення котельні міста на торф, спалення якого, за висновками екологів, шкодить здоров'ю людей. Також громадські активісти прийшли, аби підтримати право взяти участь у сесії трьох депутатів від «ВО «Свобода», яких раніше («УМ» про це писала) виключили з партії за принципову по-

зицію щодо змін у Генплані міста, що розійшлася з «лінією партії». Тим часом зо два десятки чинних «свободівців» на чолі з народним депутатом Михайлом Головком вирішили провести під мерією так звану всеукраїнську акцію «Місцеві ради проти зради». Заблокувавши вхід у будівлю та заручившись підтримкою приватної охоронної фірми, вони зробили все, аби не допустити на сесію небажаних осіб. Під час сутички в фойє один із присутніх застосував балончик із перцевим газом.

За словами начальника Головного управління національної поліції в Тернопільській області Олександра Богомола, всі порушники громадського порядку під час описаних подій будуть притягнуті до відповідальності. Самі факти внесені в Єдиний реєстр досудових розслідувань за статтею 296, частина 2 Кримінального кодексу України — «хуліганство, вчинене групою осіб», що передбачає покарання у вигляді обмеження волі на строк до п'яти років або її позбавлення до чотирьох. ■

■ МИНУЛЕ І ДУМИ

У темряві видніше

Науковці готують четверту «Ніч історії»

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Харків

У ніч з 26 на 27 серпня любителі захоплюючих оповідок про давнину вчетверте зберуться у залі Харківської філармонії, аби прослухати більше десятка лекцій від дев'яти істориків. Цього разу науково-пізнавальне дійство проходить під гаслом «Місто, про минуле якого можна говорити нескінченно». Деякі заявлені теми дивним чином перегукуються з нашим сьогоденням, оскільки історія газети «Утро», що століття тому спромоглася бути зразком демократичної преси у Харкові, а також гарячі пристрасті виборів у 1917 році чимось нагадують нинішні політичні процеси. Тобто зміна поколінь та суспільного устрою не відмінила усталені традиції.

Як повідомив автор проекту історик Антон Бондарев, родзинкою четвертої «Ночі історії» стане лекція «Коріння ідентичності, походження та формування еліти Слобідської України». Її прочитає кандидат історичних наук Олександр Алфьоров, який спеціально приїде з Києва. «Це всеукраїнського рівня історик, — уточнив пан Бондарев. — І для нас велика честь, що нащадок славного слобідського роду (слобідських старшин Алфьорових) виступить у самому серці Слобожанщини, звідки походить його родове коріння».

Організатори вже традиційно підготували для слухачів й історичний сюрприз. Цього разу ним опікується викладач кафедри «Основи архітектури» ХНУБА Костянтин Бондаренко. Лектор на прохання організаторів й далі тримає інтригу, але зізнався, що йтиметься про «N-палац та N-архітектора», на творчість якого мали серйозний вплив особисті смаки імператриці Катерини II. Причому царський смак, за словами лектора, формував специфіку проектування на межі XVIII-XIX століть.

Про український Харків у літературному контексті розповість викладач педагогічного університету Антоніна Яковлева. Вона спробує розвіяти стереотипи сприйняття міста як осередку, перш за все, російськомовних традицій. «Коли працюю з учнями, то часто запитую у них, де початки української літератури, — каже вона. — У Львові», — одразу відповідають вони. А якщо ні, то одразу називають Київ. А якщо й після цього ні, то довго думають. І якщо починаю говорити, що саме у нас були початки справжньої української мови і літератури, то це для багатьох — справжнє відкриття. Насправді ж сотні письменників нашого краю, що дали поштовх іншим містам України, — саме звідси». Для прикладу пані Валентина навела ім'я Семена Климівського, піснею якого «Іхав козак за Дунай» був зачарований сам Бетховен.

«Попереджаю одразу — шоу не буде, танців та розваг також, — уточнив Антон Бондарев, відповідаючи на попередню критику, що захід надто монументальний. — Ми не женемося за кількістю, не протиставляємо себе комусь. Матеріал буде серйозний, але це не означає, що він буде нецікавим, оскільки кожен із наших лекторів-дослідників — виняткова індивідуальність». ■

Людмила НІКІТЕНКО
Черкаська область

Добра справа, котру започаткував у черкаському місті Сміла місцевий підприємець Андрій Черничко, коли організував небайдужих містян і вони гуртом розмалювали зупинку в мікрорайоні Богдана Хмельницького, має своє продовження від іншого смілянина — Віктора Овчаренка.

«Прийняв естафету від Андрія Черничка. Наш результат! Художник Олена Науменко», — написав на своїй сторінці у «Фейсбуці» Віктор Овчаренко і виклав фото ілюстрованої гуртом зупинки, на якій «зацвіли» мальви та соняшники.

«Я попросив художницю Олену Науменко, аби малюнок на зупинці був виконаний в українському стилі. Вона підготувала ескіз, і ми його схвалили», — говорить «Україні молодій» Віктор Овчаренко, на кошти якого і було проведено цю роботу.

Тож він щиро дякує всій команді волонтерів, яка справно та з ентузіазмом працювала над цим проектом — Олені Левченко і Максиму Пархоменку з міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, волонтерам Івану Мусату, Славі Жежері, Альоні Науменко, Андрію Черничку, Артему Добряку. «Спасибі за допомогу і підтримку. З такою молоддю можна гори звернути», — зізнається Віктор Овчаренко.

«Кропітка робота завершена! Потрудилися справді на славу, тож вийшло дійсно гарно. Тепер у Смілі стало ще на одну культурно-транспортну місцину більше», — наголошує інший учасник цього волонтерського проекту — смілянин Артем Добряк.

■ ДОБРА СПРАВА

Зупинка-розмальовка

Люди прикрасили малосимпатичну споруду мальвами та соняшниками

Завдяки смілянським волонтерам міська зупинка «розквітла». Фото із «Фейсбука».

Зупинка з мальвами та соняшниками викликала схвальні відгуки у користу-

вачів соціальних мереж, вони дякують за добру справу волонтерам і пропонують, із реабілітаційною метою, залучати до такої роботи ще й хлопців, які повернулися з фронту.

Тим часом сам Віктор Овчаренко закликає через ФБ відгукнутися небайдужих, які бажають продовжити в Смілі та Смілянському районі добрі справи з розмальовування зупинок. ■

■ НАШІ

Нахімічив срібну медаль

Львів'янин став призером олімпіади з хімії у Таїланді

Дар'я БАВЗАЛУК

Із міжнародних змагань із хімії, що проходили в таїландському місті Накхонпатхом, українська команда повернулася з чотирма медалями. Загалом олімпіада з хімії тривала 10 днів і зібрала близько 300 учасників.

Випускник Львівського фізико-математичного ліцею Тарас Сех здобув на 49-й міжнародній олімпіаді з хімії срібну медаль. У змаганнях, що відбулися

у Бангкоку, брали участь команди 76 країн світу. Україну представляли четверо школярів, кожен з яких здобув призове місце, проте результат Тараса — найвищий серед українців. Програма складалася з теоретичного та практичного одноденних турів; решта часу була відведена для екскурсій Таїландом та відпочинку.

На відміну від олімпіад, які проводять у Європі та Північній Америці, де завдання є короткими, але важкими, у

Таїланді й практичні, і теоретичні завдання були великими за обсягом. Загалом учасники мали виконати одинадцять теоретичних задач, які передбачали багато обчислень.

Перше місце на цьогорічній олімпіаді серед ровесників Тараса Сеха здобув росіянин. Традиційно багато золотих медалей отримали представники Китаю, Таїланду, Японії, Кореї та Ірану. Що ж до українців, то киянин і харків'янин здобули «срібло», а хлопець із Запоріжжя — «бронзу».

Нагадуємо, що міжнародні учнівські олімпіади є індивідуальними змаганнями. Вони передбачають теоретичні та практичні тури, зміст яких сформований міжнародними оргкомітетами та журі. Попереду в українських школярів ще 2 міжнародні олімпіади — з біології та інформатики. ■

Юлія Усенко
експерт Реанімаційного пакета реформ

«Не завжди продаж державного — це погано. Якщо при продажі обленерго зміниться керівництво, то, навпаки, розвиток компанії може піти краще».

■ НОВИНИ ПЛЮС

Утримання Верховної Ради подорожчало

В цілому витрати на Верховну Раду в 2017 році зросли на 20% — з 935 мільйонів гривень до одного мільярда 124 мільйонів гривень, повідомляє сайт «Бізнес». При цьому коефіцієнт корисної дії Верховної Ради 8-го скликання становить 7%. За 2,5 року нардепи подали понад 4,5 тисячі законопроектів, з яких прийняли лише 344. Депутати проголосували майже 83% від усіх законопроектів (97 зі 117), поданих Президентом України. А ось документи Кабінету Міністрів сподобалися народним обранцям лише на третину (227 зі 756). При цьому 49 депутатів пропустили мінімум половину засідань парламенту. А всього за 2,5 року на своє утримання Рада взяла з держбюджету майже 3 мільярди гривень (2,7302).

Саакашвілі замінять Соболєв?

Найближчий соратник Міхеїла Саакашвілі, представник партії «Рух нових сил» Давид Сакварелідзе вважає, якщо Саакашвілі не повернеться в Україну, його роботу міг би продовжити народний депутат Єгор Соболєв. Таку думку він висловив в інтерв'ю видання «Страна». «Я вірю в нове покоління українських політиків, які були на всіх цих акціях (організованих «Рухом нових сил»). Я вірю в Єгора Соболєва, у нього велике майбутнє в Україні», — сказав Сакварелідзе. Він додав, що «є багато молодих хлопців, нічим не забруднених, які можуть узяти на себе політичну відповідальність». Нагадаємо, що Саакашвілі позбавили українського громадянства. Наразі він перебуває у США. Державна прикордонна служба має намір не пропустити Саакашвілі на територію України в разі його спроб приїхати до нашої держави.

А тим часом у Тбілісі сподіваються, що Україна екстрадує грузинського экс-президента Міхеїла Саакашвілі, щойно той повернеться до України. Про це повідомляє грузинський телеканал «Імеді» з посиланням на міністра юстиції Грузії Тею Цулукіані. Цулукіані стверджує, що Саакашвілі у Грузії з політичного погляду нікому не цікавий, тож питання його екстрадиції є правовим та слідчо-прокурорським процесом. Офіційне Тбілісі вже вимагало екстрадиції экс-президента у 2014 та 2015 роках, нагадала міністр. «Українська сторона тоді, у квітні 2015 року, відповіла, що не може видати Міхеїла Саакашвілі, тому що їм здавалося, що це переслідування не є лише правовим. Напевно, сьогодні вони змінили позицію. Щойно Саакашвілі повернеться в Україну, Київ зможе почати процес екстрадиції», — сказала Цулукіані.

Путін спрощує для українців отримання російського громадянства

Президент Росії Володимир Путін підписав схвалений раніше Державною думою закон, який передбачає спрощений порядок його надання громадянам України, а також присягу на вірність Росії при прийнятті її громадянства. Документ, серед іншого, визначає, що після набуття чинності від громадян України при наданні їм громадянства Росії не будуть вимагати обов'язкового нині для всіх іноземців підтвердження про вихід із попереднього громадянства від компетентних органів країни того громадянства. Замість цього тільки для громадян України достатньо буде нотаріальної копії заяви про відмову від українського громадянства, що має бути направлена до українських владних органів.

Російські депутати стверджували, що Україна свідомо чинить перешкоди у виході з її громадянства, не надаючи належних документальних підтверджень, які «від України отримати неможливо». Як мовиться в тексті закону, «відмова від наявного громадянства України здійснюється шляхом направлення заяви про відмову від громадянства до повноважного органу цієї держави». Крім того, серед інших змін закон запровадить присягу на вірність Росії, яку мусять скласти іноземці при набутті російського громадянства, так що без її складення громадянство не буде надано. ■

Наталія ЛЕБІДЬ

Спочатку трохи офіціозу. Фонд державного майна 24 липня оголосив початок проведення аукціонів із продажу пакетів акцій 8 енергетичних компаній. Зокрема, на продаж виставлені по 25% акцій ПАТ «Одесаобленерго» (початкова ціна 631 млн. гривень), ПАТ «Донецькобленерго» (143 млн. гривень), ПАТ «Донбасенерго» (669 млн. гривень), ПАТ «Сумиобленерго» (370 млн. грн.), ПАТ ДТЕК «Дніпроенерго» (728 млн. грн.), ПАТ ДТЕК «Дніпрообленерго» (728 млн. грн.), ПАТ ДТЕК «Західенерго» (347 млн. грн.), ПАТ «Київенерго» (759 млн. грн.). Продаж цей мав відбутися ще минулого року, проте був перенесений. У жовтні 2016-го тодішній голова Фонду Ігор Білоус повідомив, що приватизація держпакетів акцій обленерго розпочнеться після затвердження НКРЕ стимулюючого тарифоутворення на ринку електроенергії. Білоус заявляв, що Україна планує загалом отримати від продажу всіх обленерго близько 300 мільйонів доларів.

Покупці «з-за поребрика»

Повідомлення про те, що Фонд держмайна збирається розпродувати державну частку акцій в восьми обленерго, мимоволі актуалізувало в пам'яті образ пана Бабакова. Депутата російської Держдуми, котрий володів мало не третиною української енергетики. А за Бабаковим потягнувся інший асоціативний ряд. Згадалося, незважаючи на четвертий рік війни та санкції, в Україні продовжують працювати російські компанії. Наприклад, «Спортмастер» та Ocean Plaza почуваються вельми комфортно, те саме стосується і Gloria Jeans, через яку нещодавно сталася бійка, причому охорона магазину виступала, певна річ, проти активістів, що прийшли нагадати, як ця компанія співпрацює з «ЛНР».

Але не одна лише Gloria Jeans розкладає яйця по різних кошиках. Хоча 16 травня Петро Порошенко й підписав відповідний указ, котрим було введено санкції проти сотень російських фізичних та юридичних осіб, включаючи і соцмережі, деяких із них ці обмеження не торкнулися. Так, наприклад, великі російські компанії «Єврохім» і «Євраз груп», які активно працюють в Україні, в обхід українського законодавства також підтримують контакти з підприємствами, зареєстрованими у «ДНР», і спонсорують бойовиків. Однак усе це — тема для окремої розмови. Тому повернемося до питання, чи можуть залишки українських обленерго потрапити до російських рук?

Теоретично — так. Особливо якщо майбутні власники проявлять трохи хитрощів. Наприклад, той-таки Бабаков підійшов до приватизації українських обленерго не без фантазії: він діяв не через російську компанію чи через офшор, а через зареєстровану у Словаччині групу VS Energy. Саме вона і є власником українських обленерго. Тому пильність не завадить: навіть якщо в торгах братиме участь європейська компанія, треба ретельно дослідити, чи не майорить за нею російський хвіст. Це особливо важливо в контексті недавніх кібератак на енергетичну систему України, які мали на меті отримання ефекту блекауту, тобто розпаду об'єднаної енергомережі.

Однак завдання не лише в тому, щоб не допустити до приватизації обленерго росіянам. Важливо залучити свіжий капітал, зацікавити іноземних інвесторів, простимулювавши їхній інтерес до приватизаційних лотів. Нові гравці на енергетичному ринку дещо пожвавили та розворушили б його, розірвавши замкнене коло всім відомих енергохолдингів, які давно перетворилися на монополістів і все більше розширюють свій вплив. Однак дуже важливо, щоб зі зміною власника відбулася й зміна менеджменту, тоді можна буде сподіватися на «перезавантаження» всієї системи. Досі користь від приватизації будь-яких лотів була одномоментною: вона працювала на наповнення державної скарбниці, однак самим лише отриманням грошей за продаж об'єкта справа вичерпуватися не повинна.

■ € ПРОБЛЕМА

Безпека на продаж

Кому дістануться залишки українських обленерго?

Те, кому будуть продані обленерго, важливо не менше за те, як саме вони будуть продані.

Проте з 2019 року має запрацювати новий ринок електроенергії — відповідно до закону, прийнятого Верховною Радою 13 квітня. Тому, звичайно, всі енергетичні компанії повинні бути готові до цього — і технологічно, і ментально. Але така підготовка просувається не надто активно, й у державних обленерго зокрема. Власне кажучи, приватизація обленерго якраз лягає в канву реформування енергетичного сектору України і рано чи пізно має відбутися. Але в організації та проведенні приватизації криються деякі ризики. Одну групу ризиків, пов'язану з особою майбутніх власників, ми вже розглянули. Інші ж чинники стосуються способу оцінювання об'єктів приватизації.

Знову Ахметов?

Уже зараз експерти ринку звертають увагу, зокрема, на ціну акцій Дніпрообленерго. Від початку НКРЕКП провела оцінювання цього об'єкта із застосуванням так званого RAB-регулювання (повернення вкладів власникам) й вказала ціну цього лота — близько 12 мільярдів гривень. Утім Фонд держмайна сподівається виручити за Дніпрообленерго 728 мільйонів. І це, зауважимо, одна з найвищих цін серед восьми обленерго, адже інші пропонуються взагалі за безцінь. Спочатку пакети акцій обленерго планували виставити на приватизацію після введення RAB-регулювання для цих компаній. Однак ФДМ не дочекався завершення процедури і оголосив про початок біржових аукціонів. Із чим пов'язаний подібний поспіх?

Для отримання відповіді на це питання варто дещо відволіктися від проблематики обленерго і замислитися над тим, як в цілому в Україні відбувається приватизація. А вона, як відомо, переноситься рік у рік. Згадаймо, що ще 12 травня 2015 року Кабмін ухвалив постанову, згідно з якою 329 державних підприємств різних галузей та різної міри значимості підлягали приватизації. Передбачалося, що після їх продажу до казни надійдуть щонайменше 17 мільярдів гривень. Однак цього так і не сталося, бо приватизація фактично не відбулася.

Справедливості заради слід зазначити, що більшість підприємств, призначених для продажу, були і є збитковими. Їх дійсно варто реалізувати — за умови, звісно, що знайдеться покупець. Однак у списку лотів була і справжня перлина — Одеський припортовий завод, щорічний прибуток якого вимірюється сотнями мільйонів гривень. (Його і по цей час го-

тують до приватизації, пересуваючи терміни продажу на кінець 2017-го — початок 2018 року).

Отже, головна помилка, якої уряд припустився у 2015-му, полягала в тому, що парламент мав проголосувати за всі приватизаційні об'єкти гамузом, не вдаючись у деталі економічної доцільності кожного окремого продажу. Ніхто з урядових чиновників не утруднив себе фінансовою аналітикою щодо прибутковості чи збитковості підприємств, призначених для продажу, тож не дивно, що голосування у парламенті провалилося.

Дуже ймовірно, що у випадку з Дніпрообленерго мала місце така сама недбалість. Або ж (і тут невідомо, що є гіршим) — цілком свідомий намір збити ціну під конкретного покупця. Таким покупцем поінформовані джерела називають Ріната Ахметова, хоча офіційно ця інформація, певна річ, не підтверджена. А якщо вона підтвердиться, це означатиме тільки те, що донецький олігарх матиме змогу ще більше розширити свою енергетичну імперію.

Саме через подібні корупційні ігри Україна і має проблему із залученням іноземного (не російського!) капіталу. Її виникнення пов'язане із загалом невизначним іміджем нашої країни. Для того, щоб продати державні підприємства за високою та вигідною для України ціною, важливо завоювати довіру іноземних інвесторів. Головною умовою для яких, окрім можливого прибутку, є захист вкладених грошей та стабільні, не залежні від політичної кон'юнктури, правила ведення бізнесу.

Державі та її уряду треба визначитися зі своїм ставленням до приватизації та рухатися в руслі ухвалених рішень. І якщо вже продавати державне майно, то робити це у відповідності до закону та уникаючи підозр у корупційній складовій такого продажу. Жодному потенційному покупцеві не сподобається перспектива захоплення його підприємства чи то «тітушками», чи то іншими бойовиками, які з'являться ділити майно, бо постраждали інтереси того чи іншого олігарха.

Проте поки що прозорість приватизаційного процесу відсутня як така. І необґрунтовані ціни на виставлені на продаж лоти та тенденційність кола можливих власників є тому підтвердженням. Звісно, хотілося б помилитися бодей цього разу, і після завершення приватизації відзначити, як бездоганно вона була проведена. Однак значних підстав для подібних сподівань наразі, на жаль, немає. ■

ДІЙОВІ ОСОБИ

Війна заважає українській економіці, але експорт у Росію зростає

Радник Президента Олександр Пасхавер
— про реформи, бизнес-клімат і відносини з Росією

Олександр Пасхавер.
Фото Альони САВЧУК
(galinfo.com.ua).

Юлія ЗАБЕЛІНА («Апостроф»)

Олександр Пасхавер — український учений, заслужений економіст України, член-кореспондент Академії технологічних наук і позаштатний радник Президента. В інтерв'ю «Апострофу» відомий економіст розповів, чому Україні корисний відкритий ринок землі, чому відхід з уряду реформаторів — дезертирство і чи вийде у держави повністю позбутися економічної залежності від Росії.

«Модель економіки — свобода, свобода і свобода»

■ Кабінет Міністрів наприкінці травня погіршив прогноз зростання ВВП у 2017 році з 3% до 1,8%, а прогноз інфляції — з 8,1% до 12,9%. Наскільки реалістичний свіжий прогноз?

— Я не оцінюю, наскільки він реалістичний, лише можу сказати, що це — результат погіршення відносин із підприємствами на окупованих територіях. Можуть працювати і фактори, пов'язані з динамікою цін на основні продукти нашого експорту.

■ Цікава ваша оцінка ситуації з блокадою. Наскільки вона погіршила економічну ситуацію в Україні?

— У житті економіка не є першопричиною багатьох дій, особливо коли ми воюємо. Блокада — це політика, це засіб війни, а якщо ви говорите про щось як про засіб війни, то суто економічні наслідки не є першочерговими. Всі військові дії, будь-які, не тільки «стрілялки» — це витрати, розорення, і в цьому сенсі дії, пов'язані з війною, оцінювати з точки зору економічного ефекту дивно.

■ Що необхідно зробити владі в першу чергу, щоб економіка почала зростати не на 1-2%, а хоча б на 3% на рік?

— Зосередитися на підприємницькому кліматі. Потрібно дати можливість підприємцям проявити свою ініціативу, це і є єдиний шлях стабільного економічного зростання країни. Нам обов'язково потрібні дві речі: підтримка людей, які розумово заражені інноваціями, і підтримка людей, які нарощують наш експорт.

■ Економіка припинила падати і дуже повільно почала зростати в 2016 році. Але в першому кварталі 2017 року ситуація вже стала дещо гіршою. Наразі триває негативна тенденція?

— Є кілька позитивних факторів, я б сказав, що економіка поліпшується якісно. Наприклад, зростає експорт до Європейського Союзу. Якісні показники не менш важливі, ніж кількісні. І до речі, що ще дивно, — зростає експорт у Росію. Звичайно, війна дуже заважає нам, але мене просто дивує, що в умовах війни економіка взагалі зростає. Це говорить про те, який здоровий організм — наша країна.

■ Ви сказали про зростання експорту в Росію. Як із політичної точки зору, а не економічної, оцінити таке зростання, враховуючи непрості відносини двох держав?

— У нас йде, як зараз кажуть, гібридна війна, де ось ці паралелі війни з Гітлером абсолютною недоречні. Ми торгуємо і воюємо одночасно. І це дуже дивно для нас, але треба пам'ятати, що ми вийшли з Радянського Союзу, і коли ми вийшли, частка експорту з Росією була переважною. Більше 70% експорту йшло в Росію. Ми і так дуже різко зменшили торгівлю з Росією, але якби, наприклад, прийшов якийсь радикал і сказав: «Так, від цього дня ніякої торгівлі», то це був би руйнівний удар по Україні, по її розвитку, реформам, стабільності.

■ Яка модель розвитку економіки для України є пріоритетною, враховуючи, що сировинна економіка не дуже перспективна, а за рівнем розвитку сучасних технологій ми все-таки не посідаємо лідируючих позицій?

— Модель така — свобода, свобода і сво-

бода. Не дай Бог якусь модель прийняти, яка б з ентузіазмом була б сприйнята бюрократією і використана для її збагачення. Особливо я люблю, коли говорять про пріоритети розвитку... Бюрократи дуже люблять вказувати підприємцям, де треба розвиватися. Дайте свободу, і це буде найкраще, що може бути.

«Краще помилитися і виправити, ніж нічого не робити»

■ Як ви оцінюєте пенсійну та земельну реформи? У чому переваги та недоліки цих реформ?

— Зараз йдуть реформи, що визначають майбутні соціальні параметри нашого суспільства — і пенсійна реформа, реформа охорони здоров'я, і освіти, і земельна реформа... Якщо ви не всередині процесу, завжди знайдеться море зауважень.

Скажімо, пенсійна реформа. Усім очевидно, що ми катастрофічно запізнюємося з введенням накопичувальної форми пенсійного забезпечення. Очевидно, що ця система погано працює без довіри громадян до держави, але до цього далеко. А в діючій солідарній системі зроблені необхідні кроки, пов'язані з балансуванням доходів і витрат, але це важко назвати реформою. До того ж ці зміни зможуть працювати хоча б кілька років, якщо прогнозоване падіння кількості працівників буде компенсуватися стійким зростанням їхніх доходів і, відповідно, зростанням пенсійних внесків.

Я завжди пам'ятаю слова передчасно померлого видатного реформатора Кахи Бендукідзе, який говорив, що краще помилитися і потім виправляти, ніж нічого не робити. Це був його принцип. А ми, безсумнівно, будемо ще не раз виправляти наші помилки, наші реформи. Але ми задумали гуманну освітню реформу і, я б сказав, раціональну реформу охорони здоров'я.

Що стосується земельної реформи, то ми — бідні саме тому, що не провели земельну реформу, тому що ми не торгуємо землею. Земля виключена з легального обороту капіталів, примусово дешева для великих орендарів. Їхні інтереси тримають у бідності не тільки мільйони власників паїв, а й країну в цілому. Значна частина національного багатства розбазарюється, використовується потворно.

■ А якщо повернутися до теми пенсійної реформи, по-вашому, чи буде в наступні роки в Україні підніматися пенсійний вік і чи потрібно це?

— У нас, як і у всьому світі, адміністративний віковий поріг виходу на пенсію замінюється комплексом економічних стимулів, що орієнтують людину на певний вік. Людина вільна вибирати, але стимули вказують їй оптимальний вік припинення роботи, і цей вік буде неминуче зростати (для солідарної системи) зі старінням населення і зі зростанням тривалості життя.

■ А як ви оцінюєте підвищення страхового стажу?

— Просто потрібні гроші для того, щоб платити. Якщо страховий стаж підвищили, значить, ви будете довше платити до того моменту, коли почнете одержувати пенсію, але і пенсія буде більшою. Пенсійні гроші не беруться нізвідки.

■ Ви в одній з колонок писали про те, що в Україні не поліпшується підприємниць-

кий клімат, у нашій розмові ви його теж згадали. А які чинники, на вашу думку, впливають на це погіршення?

— Ми покращуємо свої показники в різних індексах, пов'язаних з економічною свободою, але я не відчуваю в розмовах з підприємцями, що це якось відбивається на них. Підприємницький клімат — це дуже загальне поняття, я б сказав, поняття свободи, свободи від бюрократії, від корупції, і поки у нас немає таких значущих досягнень. Але, з іншого боку, хочу підкреслити, що у нас, у воюючій країні, почала зростати економіка — ми ж мали падіння економіки, а тепер вона зростає дуже повільно, в межах точності розрахунків, але все-таки зростає. Але люди помічають більш великі зміни, більш масштабні, а статистика фіксує і початкові рухи.

■ Чи можна говорити про погіршення інвестиційного підприємницького клімату, коли відбуваються обшуки, наприклад, нещодавно в Dragon Capital, багатьох IT-компаніях...

— Бачите, бюрократія ж нікуди не поділася, бюрократи не відлетіли в космос, бюрократія є плоть від плоті нас усіх. Ми всі, на жаль, хворі XX століттям, ми всі діти тих, хто пережив страшний потрясіння в XX столітті, ми втратили низку корисних властивостей, які потрібні для того, щоб бути успішною країною, зокрема, більш за все мене турбує ставлення до праці... Знаєте, протягом тисячоліть людина сакрально ставилася до праці, як до священнодійства, ця сакральність була втрачена впродовж трьох поколінь Радянського Союзу, оскільки вона не підтримувалася конкуренцією, а конкуренція — це потужний негативний стимул, який змушує людей відповідально ставитися до праці. І коли ми обговорюємо всі наслідки радянської господарської системи, ми про це не говоримо. Ми втратили священне ставлення до праці, а це означає, що ми втратили відповідальність у праці, і це дуже важко долати. Можливо, нам доведеться долати поколіннями.

У школі, на початку 60-х, я проходив практику із праці у робітника, переведеного із заводу до майстерні інституту — і ось за що: він не вмів працювати погано, він працював швидше й якісніше за всіх і всім заважав жити спокійно. Пам'ятаю й інший подібний епізод із випускницею торговельного технікуму. Її звільнили на другий день після початку роботи в маленькій крамниці, де вона паралізувала своєю чесністю звичне бригадне злодійство.

Узагальнюючи ваші питання, можна повторити питання мого приятеля, відомого польського реформатора: «У нас у Польщі безлад не менше вашого, чому у нас виходить проста, а у вас якось скособочено?» Відповідь проста, але вона не на поверхні — вони повернулися до себе додому, до Європи. Їх реформи ґрунтуються на соціальних цінностях, які сповідують більшість: свобода і відповідальність як життєва необхідність, повага до себе і до інших, довіра як основа відносин у суспільстві.

На нас чекає довгий шлях. Століття життя в чужих державах, особливо криваве XX століття викувало у більшості народу стратегію виживання: не вір нікому, крім своїх, приховуй, не вийшло — обдури, не вийшло — підкупи. Тут немає місця свободі й повазі до особистості, включаючи свою.

Ще один приклад. Пандуси при входах потрібні мільйонам, не лише інвалідам, але й літнім і мамам із немовлятами. Прогуляйтеся і здивуетесь цими новомодними пандусами, які неможливо подолати через їх крутизну. Для мене це знущання — показова характеристика неповаги до особистості, будь-якої, а значить, і до себе самого. Ось чому західні наполегливі поради змінюються швидко — малопродуктивні.

Цінності приходять у суперечність зі створюваними новими інститутами. Десятиліття знадобляться для їх взаємної адаптації.

■ А як витік мізків і кваліфікованих рук може позначитися на економіці, житті країни в цілому? Як можна зупинити або хоча б загальмувати цей процес?

— Знаєте, витік мізків — це природний стан. Протистояти цьому можна по-сталінськи — просто закрити країну, але не потрібно. Це природний стан — перелив робочої сили з бідної країни в багату. Усі країни, які успішно пройшли модернізацію, переживали витік мізків. Це їм не завадило розвиватися. ■

ПРО ПОМИЛКИ

«Найбільші олігархи ослабли»

■ Що скажете про антикорупційну діяльність нашої держави? Створено чимало антикорупційних структур: НАБУ, НАЗК, САП. Наскільки вони ефективні? Як думаєте, скільки знадобиться часу, щоб були реальні результати, посадки, очищення влади?

— Ми всі пронизані корупцією: вона розквітає скрізь, де можна «тримати і не пуцати». Одні отримують корупційну ренту, інші платять її, у такий спосіб захищаючи свої права. Корупція — один з основних елементів стратегії виживання, яким ми володіємо досконало. Корупція буде повільно і драматично відступати в темпі зміни наших цінностей.

■ В одному з інтерв'ю ви сказали, що олігархічна монополія робить Україну бідною, саме вона є основою нашої бідності. Президент Петро Порошенко анонсував саме процес деолігархізації. Як думаєте, це в нього виходить?

— Сотні тисяч людей мають годування від монополій, які вони створили штучно, там, де повинна бути якась процедура, вибір, вони створюють собі монополію і з цього заробляють. Наша країна монополістично організована, а там, де є монополія, гальмується розвиток, оскільки монополія — це антагоніст розвитку. Там, де немає розвитку, там — бідність. Отже, монополія і бідність — це найближчі родичі.

А чи є деолігархізація? Я б відповів так: ніхто не заарештований з олігархів, ніхто показово не покараний. Але те, що найбільші олігархи ослабли, безсумнівно.

■ Чи можна назвати уряд Володимира Гройсмана реформаторським? Як ви оцінюєте зусилля чиновників у реформованні різних галузей?

— Він підтримує цей процес. Я досить часто буваю на нарадах, де Прем'єр Гройсман розмовляє з реформаторами, і спостерігаю досить діловий стиль. Вони не відчужені один від одного.

■ Чому тоді один за одним свої посади залишили так звані реформатори в уряді? Айварас Абромавічус пішов, багатьо заступників, менеджерів? Не витримали тиску системи або їм просто не давали проводити реформи?

— Це втеча, дезертирство. Люди повинні боротися, а вони ображались, ніби прийшли не реформувати, ніби реформаторство — це не війна, а прогулянка. Опір реформам у владі й поза нею нарощується в міру їх поглиблення. Це природно. І справжні реформатори повинні використовувати дані їм можливості до кінця.

■ Яким ви бачите подальший розвиток відносин із Росією? Хтось, в основному праві радикали, хоче відокремитися від Росії мало не стіною, хтось говорить, що все-таки рано чи пізно нам доведеться миритися. А як думаєте ви?

— Наші радикальні партії жодного відношення до революційного радикалізму не мають. Це пародія на революційний радикалізм, це, швидше, радикальний популізм, тому обговорювати їх як рівноправних учасників революційного процесу просто непростий. На жаль, революційні партії, які б мали значення для населення, не були створені. Я не можу назвати партію, яка була б хоч скільки-небудь значуща і виростає з Майдану.

А з приводу Росії... Росія — це імперія, а ми йдемо від імперії, наш рух же не тільки пов'язаний з модернізацією країни та свободою від радянської системи господарювання, це також відхід від імперії. На жаль, Росія не враховує досвід інших європейських імперій, які відмовилися від імперської політики. Я можу тільки сказати, що вони йдуть проти історичної тенденції. У цьому випадку якими б ви не були сильними, співвідношення сил не відіграє суттєвої ролі. Я наведу приклад Франції, яка програла Алжиру в такій війні. Це просто помилка Путіна як керівника країни, який тягне її у минуле, і ця помилка може призвести до розвалу країни.

Ми не будемо найближчим часом друзями з Росією. Росія — це наше випробування, можливо, на десятиліття. Але це випробування створює нашу країну заново, роблячи модернізацію неминучою.

■ А чи вдасться Україні в майбутньому економічно стати повністю незалежною від Росії?

— Я тільки що позитивно відповів на це питання. ■

■ СУД ТА ДІЛО

Наталка ПОЗНЯК-ХОМЕНКО

Цей судовий процес заповідався як показовий, щоб підняти бойовий дух одних і застерегти інших: в українській армії зі зрадниками та дезертирами церемонитися не будуть. А тому — стояти треба до останнього патрона, а як закінчаться й вони — врукопашну йти проти танків, підриваючи їх із собою, як ми бачили в радянських фільмах про Другу світову. Або — загинути смертю Героя, щоб меморіальна дошка з твоїм фото з'явилася на школі, де ти вчився, а школярам першого вересня розповідали про твій подвиг.

Але війна (а те, що уже четвертий рік відбувається на сході України, — саме війна, під якою аббревіатурою її не намагалися б заховати) докорінно відрізняється від того глянцевого пафосу, до якого ще моє покоління привчала радянська пропаганда. Рівно через місяць після відкриття кримінального провадження проти 46 бійців 51-ї Окремої механізованої бригади (ОМБР), які потрапили в полон, а звідти — на територію Росії, звідки їх передали українському командуванню, була Іловайська трагедія, яка поставила безліч запитань, на які досі немає відповіді.

Між цими двома подіями сталася ще одна — в аналогічну ситуацію з виходом з оточення через територію Росії та полоном потрапили 438 бійців 72-ї та 79-ї бригад. Масштабність втрат під Іловайськом і кількість ситуативних «дезертирів», а також інформаційний галас, який піднявся навколо цього, викликали підозри в неефективності дій саме командування, тому всі справи швиденько зам'яли, а 51-шу ОМБР в спішному порядку розформували і перетворили на 14-ту бригаду. Але джина з пляшки було випущено — судовий процес проти 46 «запорожців» (так хлопців почали називати після того, як їх на півроку фактично ув'язнили в Запоріжжі у військовій частині) вже було запущено.

Судові процеси по цій справі тривають уже третій рік. За цей час частина бійців пішли на співпрацю з прокуратурою, двоє погодилися на закриття справи «у зв'язку зі зміною обставин». Але 20 найстійкіших заповзялися відстояти свою честь і довести, що в ситуації, що склалася, вони діяли максимально відповідально і адекватно. Хоча й розуміють, що у нашій країні і з нашою судовою системою це зробити буде дуже непросто. «УМ» спробувала розібратися в усіх нюансах цієї непростой справи.

«Повістку мені виписували на коліні»

Практично всі бійці, яких тепер судять за «дезертирство», потрапили на схід із першою хвилею мобілізації. «Патріотизм заграва — Батьківщину треба було захищати. Мені подзвонили з військкомату — я одразу ж зібрався і прийшов. Повістку мені виписували вже у військкоматі просто на коліні», — розповідає один з обвинувачених, боєць 72-ї бригади Олег Мусієнко.

Військове спорядження теж здобували самотужки. «Коли хлопців після полону привезли в Запоріжжя, ми перше, що в них спитали: «А де ваші бронжилети?». Виявилось, що на 46 чоловік, які були під постійними обстрілами, в них було лише 5 бронжилетів, і то тих, які купили родичі чи односельці. Коли ж почали допитуватися більше, здивуванню не було меж: виявилось, у хлопців практично не було ніякого забезпечення. Навіть окопи на тому териконі вони рили не лопатами, а своїми касками», — розповідає правозахисник із Запоріжжя Олена Яркіна. «Та тоді в армії такий бардак був, — зітхає ще один обвинувачений, боєць 51-ї Юрій Шиць. — Вживали, як могли. Там узагалі окопатися було неможливо. Щоб ви розуміли: донецький степ — це 40-50 см чорнозему, а під ним — сланець, твердий камінь, який не пробити. Але, якщо хочеш вижити, доводиться робити неможливе».

На початку липня 2014 року артилерійський підрозділ 51-ї ОМБР закинули біля міста Свердловськ (нині — Довжанськ) на терикон (висота 214) контролювати смугу землі шириною в кілька кілометрів між кордоном із Росією та територією, захопленою бойовиками. Спочатку ідея командування полягала в тому, що бійці просуватимуться вздовж кордону в напрямку Харківщини, де мають зустрітися з іншою групою, що йшла назустріч, і взяти сепаратистів у кільце. У самого ж тактичного угруповання «Кордон», до якого входили, крім 51-ї ОМБР, ще й 72-

га ОМБР та 79-та аеромобільна бригада, було завдання взяти під контроль усю лінію кордону з Росією і відрізати сепаратистам підмогу з боку сусіда-агресора. Теоретично все виглядало дуже реалістично і правильно. Однак розробники цього плану не врахували одного: якщо в мирний час кордон міг бути військам надійним тилом, то в ситуації війни з Росією хлопці опинилися на вузькому перешийку у прямому сенсі між двох вогнів.

«Ми могли розбити колону російської техніки ще при вході на Ізварине»

«Я нікого не засуджую, тільки досі не можу зрозуміти, чому ми стояли поряд і нікуди не відступили?». Такі коментарі досі можна зустріти під матеріалами про цю справу. Більше того, саме відступ хлопців з терикона довгий час намагалися зробити однією з головних причин виникнення цього «Ізваринського котла» чи «Ізваринської кишки», як пізніше назвали ситуацію в секторі Д.

Утім давайте розберемося. Один мій знайомий, колишній доброволець «Айдару», дав дуже точне визначення суті війни. «Війна — це дія з метою завдання шкоди ворогу». З огляду на це, все, що відбувалося у ті спекотні липневі дні три роки тому на кордоні з Росією, війною з боку Української армії назвати важко. Як і важко назвати війною все те, що відбувається там до цього часу, принаймні з позиції українського командування.

Хлопці з 51-ї бригади досі згадують, як на їхніх очах 11-12 липня 2014 року з території Росії через пункт пропуску «Ізварине» пішли колони російської техніки. «Ми перебували в досить зручному положенні як артилерія, тому що ще були 2С3, Д-30-ті, Д-20-ті (види гармат. — Авт.), тобто артилерійської сили нам би вистачило розбити цю колону. Але прийшов наказ спостерігати. А пізніше, коли колона вже роззосередилася і окопалася, це стало неможливим», — роз-

Суди над «запорожцями» тривають третій рік.

Двадцятьеро

Третій рік тривають суди над бійцями 51-ї Окремої механізованої бригади, які три роки тому вийшли з-під обстрілів через територію Росії

повідає Юрій Шиць.

Після цього їхнє перебування на териконі перетворилося на пекло. Щодня по кілька годин їх «відпрацьовували» як із російського боку, так і з боку сепаратистів. За кілька днів була практично знищена уся артилерія, боекомплекти та пропайки теж закінчилися, загинули друзі. Незважаючи на це, бійці 10 днів тримали висоту, не знаючи, що їм готує завтрашній день. «Спочатку ще були спроби скидати нам продукти з повітря, але після того, як почали збивати літаки, це припинилося. За весь цей час до нас про-

зрештою, 25 липня кіровоградські бійці, які застрягли на териконі, вирішують на «КамАЗах» прориватися у бік Червонопартизанська, до 72-ї бригади. До них приєднується і частина хлопців із 51-ї бригади. Однак через три кілометри машину зупинив чоловік у камуфляжі з білим прапором. «Коли хлопці поїхали, наш командир, капітан Чиргинець, пішов по позиції переписувати тих, хто лишився. А за деякий час нам подзвонив один із тих, що поїхали, і сказав: «Ми в полоні. А з вами хочуть поговорити представники сепаратистів». Ми за-

«Пускай с вами еще поработают. Вы отнимаете наше время»

Полонених спочатку тримали на плаці захопленої бойовиками прикордонної застави. Допитували всіх по колу, виводили на імпровізовані розстріли, всіляко тиснули та залакували. Як згадує Юрій Шиць, двох місцевих зі Свердловська розстріляли у них на очах, тож кожен не раз попрощався із життям. Через два дні їх зібрали і відвезли на територію Росії, де до морального тиску додався іще й фізичний. Діяльним методом «батоба» (пряника): спочатку били і пояснювали, що в Україні їм уже нічого не світить, а потім обіцяли різні блага, якщо підпишуть контракт із російською армією. Ніхто із полонених на таке не погодився.

Пізніше на російському першому каналі з'явиться сюжет, де українські бійці їдять російську «мівіну» і розповідають про свій полон. «Усе, відвоювалися. Бійці цього підрозділу української армії навряд чи повернуться в стрій. Поранені і контужені, солдати й офіцери шукають порятунку на російській території», — так прокоментувала ситуацію російська журналістка.

Юрій Шиць розповідає, як цей сюжет знімався. «Нас добряче «відпрацьовали», розповідаючи, що і як нам треба говорити: що ми не хотіли воювати, нас змусили, що ми вбивали мирне населення. А тоді до нас запустили російську знімальну групу. Ми довго намагалися цього не робити: не договорилися речення, відповідали односкладно, невпопад. І тоді ця журналістка наказала оператору вимкнути камеру і сказала нам. «Так, ми сейчас выйдем, а с вами пускай еще поработают, чтобы вы знали, что говорить. Вы только отнимаете наше время», — каже Юрій Шиць.

Однак саме цей сюжет, схоже, визначив ставлення до бійців з боку українського коман-

«Я не боюся тюрми. Але я не зможу ходити з тавром зрадника і дивитися людям в очі, якщо я не винен. Тому буду йти до кінця».

рвалося кілька кіровоградських «КамАЗів» з боеприпасами, але і цих БК надовго не вистачило. Під кінець у нас лишилася одна САУ, яка ще якось могла стріляти. Якби хтось поповзав по терикону, можна було назбирати ще з 15 снарядів. Оце і все. Ми розуміли, що перебувати на одному місці до закінчення останнього патрона немає сенсу. Але наші пропозиції про відхід відкидалися: доки нема наказу, ми нікуди не відійдемо, хоча ми майже кожного дня зазнавали втрат», — каже Шиць.

До всього, напруження додавали повідомлення ЗМІ, які передавали інформацію Генштабу про те, що українські війська виведені з сектора Д. «20-21 липня по телевізору йде інформація, що вже військслужбовці виведені, а ми залишалися на місці. Ми дзвонили у військову частину, батькам, моляв, як виведені, якщо ми тут, у нас нема ніякого забезпечення, ми не маємо змоги вести вогонь і оборонятися», — згадує ті дні боєць.

питали в Чиргинця, що будемо робити, а він відповів: «Робіть, що хочете», — зазначає Юрій.

За деякий час біля терикона з'явилися перемовники. «Декого ми впізнали — це були місцеві люди. Ми їх бачили, коли це ходили в найближче село по воду. А у нас була інструкція — з місцевим населенням спілкуватися без зброї, щоб не провокувати їх. Тому ми перевдяглися в цивільне, зброю склали в сумки і спустилися. Деякий час ми розмовляли: нам сказали, що наступний залп накриє терикон і з нас нікого не залишиться. Ми вагалися. І тут із найближчої лісосадки піднялися чоловіки в камуфляжі зі зброєю, і ми зрозуміли, що виходу немає», — пояснює Шиць.

Ті, хто лишився на териконі, разом із капітаном Чиргинцем прийняли рішення пробиватися до своїх. Зрештою їм це вдалося — хоча і з втратами. Серед загиблих — і Володимир Гарматій, якому пізніше посмертно було присвоєно звання Героя України.

Після російських обстрілів техніка на териконі була в такому стані.

Нескорених

Юрій Шиць потрапив на схід із першою хвилею мобілізації.

дування, коли через два дні хлопців було передано в Україну. І то не всіх — двох росіяни лишили там як заручників, до того ж один із заручників викликався сам, замість контуженого товариша. Але, коли хлопці перетнули кордон у районі ПП «Успенка», їх, змучених і голодних, зустріли тригодинним обшуком та допитами, як зрадників. Пізніше їх півроку протримали в Запоріжжі у військовій частині А1978, намагаючись судити за «самовільну відмову від несення служби в бойовій обстановці», замість того, щоб скористатися їхньою інформацією. «Коли після полону хлопців повернули в Україну, хлопці давали пояснення, креслення, де розташовані батареї, «Гради», польові штаби російських підрозділів уздовж кордону. Але представники СБУ поставилися до хлопців упереджено, як до ворогів, і цю інформацію проігнорувало військово керівництво, що в подальшому призвело, зокрема, і до трагедії Іловайська» — переконаний іще один із захисників бійців Олександр Оленченко.

До підтримки і захисту бійців підключився і Запорізький автомайдан та інші волонтери. «Перший час хлопців у частині не годували, оскільки вони не були «поставлені на довольство» і взагалі були там чужаками. Очевидно, відправляючи їх у Запоріжжя, була ставка на те, що хлопців із Західної України, та ще й із тавром дезертирів, російськомовний край не буде підтримувати. Але, коли почалися суди, за кожного з них знайшлося по 7-8 авторитетних поручителів. В результаті усіх їх відпустили під особисте зобов'язання», — розповідає Олена Яркіна.

«Якби вони загинули, то були б героями. А так ми будемо їх судити»

Моральний тиск, який почався на бійців 51-ї бригади після повернення на батьківщину, був не менший від того, що відчували хлопці з боку ФСБ. Хоча, по суті, їх звинувачували лише в одному — у тому, що вони залишилися живими. Про що прямим текстом заявив батькам бійців військовий проку-

рор Запорізького гарнізону Михайло Львев, який і запустив цю справу: «Якби вони загинули, то були б героями. А так ми будемо їх судити». До слова: сам Михайло Львев нині є фігурантом іншої справи — активісти виявили, що його після всіх цих подій перевели в Одесу працівником відділу кадрів Одеського гарнізону, де він без жодних документів займає службове приміщення в 40 кв.м.

Однак заява прокурора надто промовиста. «На жаль, це свідчить, що з радянських часів у головах військового начальства у ставленні до бійців мало що змінилося. Їх так само мають за гарматне м'ясо, яке, як заявив колись маршал Жуков, «баби ще нарожають». І якщо, як співається у відомій пісні тих часів, «нужна одна победа», то «за ценою не постою». Хоча в усьому світі успішність операції визначається передусім кількістю жертв, тільки в Радянському Союзі їх мало бути якнайбільше, як казав Сталін, «нам легкая победа не нужна». А інші армії намагалися мінімізувати втрати. Мене на початку 90-х перед Днем Перемоги вразив сюжет у програмі «Время», де йшлося про звільнення одного з чеських містечок. Як відомо, у боях за Чехію брала участь Червона армія та американська армія генерала Паттона. Так от, там наводився один промовистий факт: під час звільнення цього містечка загинуло більше тисячі радянських воїнів і кілька десятків американських. Авторі сюжету обурювалися, що чехи більше квітів поклали на могили американських бійців, а не радянських. Мовляв, ми ж звільнили їх такою дорогою ціною! А я ще тоді подумав: а якою ж мала бути стратегія радянського командування, щоб покласти стільки людей, коли інші в тих же умовах змогли цього не допустити? Взагалі в НАТО, куди ми так прагнемо, людське життя є найбільшою цінністю і кожна втрата особового складу розглядається як надзвичайна ситуація. А в нас, виходить, все як і раніше», — коментує слова прокурора кандидат історич-

них наук Олександр Хоменко.

Спочатку бійцям загрожували реальні терміни — 5-10 років позбавлення волі, як передбачала ч. 3 ст. 409 Кримінального кодексу. І вони справді могли бути. Однак, побачивши, який резонанс викликала ця справа в суспільстві і що громада стала на бік бійців, прокуратура почала шукати спосіб викрутитися з ситуації. І тоді хлопців почали пресувати, схилиючи до підписання угоди з прокуратурою. На ділі це означало, що боєць визнає себе винним в інкримінованому злочині, отримуючи за це п'ять років умовно з відстрочкою на три роки. Тобто, якщо впродовж трьох років боєць не вчинить нічого протиправного, з нього знімаються усі обвинувачення. Це дозволяло і прокуратурі зберегти своє обличчя, і бійцям повернутися до родини і спробувати почати жити по-новому, хай і з тимчасовим тавром зрадника і дезертира. Багатьох залякували, що будуть сидіти, судові засідання планували перенести на Луганщину (за місцем скоєння злочину), а туди добиратися з Волині, та ще й за свої гроші, — справа непроста. Іншим обіцяли наступного дня відпустити до родини і все забути. І частина бійців підписала такі угоди, і зараз формально вони вже чисті перед законом.

Але 22 найстійкіші затіялися. «Мені один із моїх підзахисних, Володя Дідух, сказав: «Я не боюся тюрми. Але я не зможу ходити з тавром зрадника і дивитися людям в очі, якщо я не винен. Тому буду йти до кінця», — каже адвокат Василь Нагорний.

«Якщо виправдаємо хоч одного — зможемо витягнути всіх»

Нині справа «запоріжців», яка вже третій рік слухається у Володимир-Волинському міському суді, за місцем дислокації 51-ї ОМБР, стала каменем спотикання і для військової прокуратури, і для судової системи. Бо чим далі заглиблюється в це, тим очевиднішим стає абсурдність обвинувачень і весь той жах і бардак, у якому опинилися наші бійці на початку війни, переконаний Василь Нагорний. Але честь мундира не дає прокурорам визнати це, і вони продовжують тиснути і на суд, і на бійців. «Якщо брати по закону і по справедливості, то карати бійців треба за завдану шкоду. А хлопці, потрапивши у полон, своїми діями нікому шкоди не завдали, навпаки, зберегли свої життя і привезли з полону цінні свідчення (якими, втім, ніхто так і не скористався). До того ж, двох узагалі не можна було судити, бо вони визнані інвалідами війни, і можна довести, що «на момент вчинення злочину» вони за станом здоров'я не могли виконувати обов'язки військовослужбовця. Але хлопці не хочуть іти на це, вони вимагають, щоб їхні дії визнали найбільш адекватними в ситуації, що склалася. Прокуратура ж не може допустити виправдальних вироків, бо у такому випадку людей десять із прокурорських доведеться притягнути до відповідальності, а це означатиме удар по системі. До того ж 22 бійці отримують можливість подати зустрічний позов на відшкодування моральних і матеріальних збитків, а це теж прокуратуру не влаштовує. Так що процес може бути дуже довгим, ще не на один рік», — припускає Василь Нагорний.

Шукають вихід із ситуації і прокурори. 17 серпня 2016 року прокуратура Запорізького гарнізону раптом пом'якшила об-

винування — замість частини 3 статті 409 ККУ бійцям тепер інкримінують другу частину тієї ж статті, де є «відмова від несення обов'язків військової служби», але немає «в умовах бойової обстановки». З одного боку, такі зміни обурили «запоріжців», які хотіли б самих прокурорів побачити на териконі, в тих умовах «не бойової обстановки». З іншого — вони дають можливість швиденько закрити справу, якщо боєць визнає вину і подасть клопотання за статтею 48 про зміну обставин. Двоє хлопців за сімейними обставинами та станом здоров'я скористалися такою можливістю. Решта вирішили не відступати.

Водночас такі зміни породили і юридичний казус, коли бійців, які були в одному місці і робили аналогічні дії, судять за різними статтями ККУ. У справі вилізли й інші неузгодженості. Наприклад, бійці кіровоградської бригади, які першими на «КамАЗах» потрапили в полон, проходять у справі як свідки. А згадуваний на початку боєць 72-ї ОМБР Олег Мусієнко, за даними прокуратури, взагалі «в списках не значиться» і в зоні бойових дій не перебував, хоча при цьому йому пред'явлено обвинувачення, що він вчинив там якийсь злочин. До того ж, усе обвинувачення ґрунтується лише на показах свідків, але за три роки ніхто не залучив до справи військового експерта, який сказав би свою думку, як варто було діяти, з військової точки зору, в ситуації, що склалася на териконі.

Багато хто вважає цей процес своєрідною помстою 51-ї бригади, на яку вирішили повісити всі прорахунки і за бездарне командування армією та зрив військових операцій на початку війни, і за Іловайський котел. Утім із часом усе стає на свої місця і правда відвоює свої позиції. Так і бійці 51-ї бригади докладають зусиль, щоб повернути їй чесне ім'я. «Тоді, після Іловайського котла, саме 51-шу зробили цапом-відбувайлом, повісили на неї всі гріхи і терміново розформували, щоб приховати власні прорахунки. А потім подивилися — 51-ша і Савур-могили брала, і геройський Володя Козак, який захопив «заблуканих» псковських десантників і якого потім намагалися судити, як і 1700 бійців 51-ї, за «самовільне залишення частини» уже після повернення у Володимир-Волинський, теж наш. І комбрига Пивоваренка, якого два роки називали дезертиром і розповідали, що він утік у Росію, теж нарешті визнали загиблим під час виходу з Іловайського котла і з почестями поховали. Шкода лише, що для того, щоб довести очевидне, доводиться тратити стільки часу і зусиль», — каже Нагорний.

Він сподівається, що і цю справу їм вдасться довести до виправданого вироку. Навіть якщо на це підуть роки. Навіть якщо до кінця дійдуть одиниці (на що, очевидно, і розраховує прокуратура, яка заявила до 60 свідків обвинувачення, яких іще треба зібрати і допитати). «Це уже стало справою честі і для хлопців, і для нас. І навіть якщо у кінці залишиться лише один боєць і ми його виправдаємо — ми витягнемо всіх. Правда не має терміну давності», — переконаний адвокат.

Наступне засідання призначено на 16 серпня. Хлопці сподіваються почути свідчення свого командира, капітана Чиргинця. І розраховують, що військова честь і совість візьмуть гору над страхом перед системою. ■

■ ПРОВОКАЦІЯ

«Гражданином
бить
обязан...»

Володимир Путін підписав закон про спрощене надання громадянства Росії для українців, який суперечить правовим нормам

Олег БОРОВСЬКИЙ

Президент Росії Володимир Путін підписав схвалений раніше Державною думою закон, який передбачає спрощений порядок надання російського громадянства громадянам України, а також затверджує присягу на вірність Росії при прийнятті її громадянства. Цю інформацію 30 липня оприлюднив офіційний інтернет-портал правової інформації Росії.

Державна дума — нижня палата парламенту — схвалила цей законопроект у третьому й останньому читанні 19 липня. А 25 липня цей документ підтримала й верхня палата — Рада федерації.

Документ, серед іншого, визначає, що після набуття чинності від громадян України при наданні їм громадянства Росії не будуть вимагати обов'язкового нині для всіх іноземців підтвердження про вихід із попереднього громадянства від компетентних органів країни того громадянства, наголошується у коментарі на сайті «Радіо «Свобода». Замість цього тільки для громадян України достатньо буде нотаріальної копії заяви про відмову від українського громадянства, що має бути направлена до українських владних органів. Російські депутати стверджували, що Україна свідомо чинить перешкоди у виході з її громадянства, не надаючи належних документальних підтверджень, які «від України отримати неможливо».

Як записано в тексті закону, «відмова від наявного громадянства України здійснюється шляхом направлення заяви про відмову від громадянства до повноважного органу цієї держави». Крім того, серед інших змін закон запровадить присягу на вірність Росії, яку мають складати іноземці при набутті російського громадянства, так що без її складення громадянство не буде надане. Ще одна зі змін — встановлення можливості відкликати громадянство Росії в осіб, що були засуджені за звинуваченнями, пов'язаними з тероризмом.

В Україні вже звертали увагу, що Росія не повноважна встановлювати порядок виходу з українського громадянства, на що претендує згаданий російський закон. Крім того, чинне законодавство України про громадянство не передбачає процедури «відмови від громадянства України», тому отримання громадянства України іноземного громадянства України «у зв'язку з відмовою від громадянства України» не може розглядатися як законна підстава для припинення громадянства України — припинити громадянство України може тільки указ Президента України.

Як заявляв речник Державної міграційної служби України Сергій Гунько, «незалежно від будь-яких рішень будь-яких держав світу процедура залишиться такою, як і була, і громадяни, які не вийшли з громадянства відповідно до закону України, залишатимуться громадянами України».

Москва свідомо йде на провокацію, щоб надалі на її підставі плодити інші провокації. Згадаємо, масове надання російського громадянства мешканцям Криму стало однією з «підстав» окупації та анексії півострова. ■

■ КОНФЛІКТ

Дипломати,
на вихід

Росія оголошує США дипломатичну війну

Ігор ВІТОВИЧ

МЗС Росії оголосило, що від 1 серпня американське посольство в Москві втрачає право на користування частиною нерухомості, в тому числі резиденцією в районі Серебряний Бор та складами на вулиці Дорожній. Натомість до 1 вересня персонал американських дипломатичних представництв у Росії має бути зменшений до 455 осіб. Країну повинні будуть залишити 755 американських дипломатичних співробітників. Про це президент РФ Володимир Путін повідомив в інтерв'ю Всеросійській державній телерадіокомпанії. Отже, кількість персоналу дипломатичних місій в обох країнах зрівняється — по 455 осіб з російського та американського боків.

Обмеження, які оголосила Москва, — це відповідь на підготовлені американським Конгресом закони, що заохочують санкції проти Росії. Одночасно це також має бути реакція на видворення зі Сполучених Штатів 35 російських дипломатів і позбавлення Росії двох відпочинкових осередків у штатах Нью-Йорк і Меріленд. «Рішення російського МЗС проконсультовано з президентом Росії», — повідомив речник Кремля Дмитрій Песков. Напередодні Володимир Путін попередив, що Росія відповість на дії Вашингтона, позаяк не можна — за його словами — «постійно терпіти хамство».

Тим часом російські коментатори, з якими розмовляли журналісти щоденника «Ведомості», застерігають: американські санкції та російські обмеження загрожують «дипломатичною війною» між Москвою та Вашингтоном. Однак політолог Алексей Мухін сказав виданню «Московській комсомолець», що це лише початок російських обмежень стосовно США. А експерт Андрей Колесніков, якого цитує

Олег БОРОВСЬКИЙ

Президент Росії Володимир Путін 27 липня відвідав із коротким 10-годинним візитом Фінляндію. Формальним приводом для візиту було святкування 100 років незалежності Фінляндії (від тієї ж Росії), обговорення двосторонніх відносин та намагання заспокоїти фінську сторону у зв'язку зі спільними російсько-китайськими військовими маневрами у Балтійському морі.

Незважаючи на короткий тривалість візиту, Путін повертався на батьківщину не з порожніми руками. Його команда знайшла час на придбання великої кількості алкогольних напоїв. Одна з найбільших фінських газет Ilta-Sanomat пише, що з аеропорту Лапперанта до Росії відбули відразу два президентські літаки — пасажирський і вантажний. На одному перебували Путін та президентська делегація у складі приблизно 200 осіб, а у «трюми» другого завантажили алюмінієві ящики та картонні коробки з міцними алкогольними напоями.

До літака їх підвезли спеціальні дипломатичні машини російського посольства в Гельсінкі. Окрім того, напе-

«Це недоречний і гідний жалю крок», — так охарактеризувала речниця Держдепартаменту США Гетер Науерт намір видворення 755 американських дипломатичних співробітників із Росії.

інформаційне агентство РБК, заявив: позаяк можливості Москви обмежені, її дії можуть бути непередбачуваними і дошкульними. Заодно він додав, що російська влада втратила надію на поліпшення взаємин зі США під час правління Дональда Трампа. Володимир Путін уже не сподівається на швидкі зміни у відносинах двох країн і що США скасують санкції найближчим часом. «Ми доволі довго чекали, що, може, щось зміниться на краще. Але, судячи з усього, якщо вона (ситуація). — Ред.) і зміниться, то нескоро», — зазначив президент РФ.

У Білому домі вже заявили, що президент США Дональд Трамп підпише прийнятий Конгресом закон про запровадження нових санкцій проти РФ. Узгоджене рішення законодавців від обох партій із питання про санкції фактично позбавило президента Дональда Трампа можливості скористатися правом вето, на подолання якого потрібно дві третини голосів членів Конгресу. Ухвалений Конгресом документ розширює обмеження на постачання російським компаніям товарів, послуг і технологій, які потрібні для реалізації нових проектів із розробки глибоководних родовищ нафти, а також родовищ в Арктиці й видобутку зі сланців.

Раніше такі обмеження стосувалися проектів п'яти російських компаній, які вважаються лідерами нафтової галузі. США почали запроваджувати санкції проти Росії через анексію Криму у 2014 році. Але дискусія щодо нових обмежувальних заходів відбулася на тлі

розслідування про можливе втручання Росії у вибори у США 2016 року.

Вице-президент США Майкл Пенс заявив, що він, як і президент Дональд Трамп, не втрачає надії на те, що Росія все-таки змінить свою поведінку. «Гідним жалю» назвав рішення Кремля про видворення 755 американських дипломатів Державний департамент США. «Це недоречний і гідний жалю крок», — заявила речниця Держдепартаменту США Гетер Науерт у ніч на понеділок, 31 липня, відзначивши, що США оцінять наслідки такого кроку та можливу реакцію на нього.

Коментуючи описані президентом Путіним заходи щодо скорочення дипкорпусу, колишній посол США в Росії Майкл Макфол висловив сумнів, що весь дипломатичний корпус США в Росії нараховує 755 осіб. «У нас у всьому посольстві стільки людей не працювало, коли я там працював», — написав Макфол у «Твіттері». «Якщо ці скорочення дійсно відбудуться, росіянам доведеться чекати в черзі за візою тижнями, якщо не місяцями», — прокоментував рішення російської влади Макфол в іншому твітті. Як уточнює кореспондент Бі-Бі-Сі Сара Рейнсфорд, із висловлювання Путіна не очевидно, що Росію залишать 755 співробітників американських дипломатичних місій із громадянством США. «Сюди входить велика кількість технічних працівників, у тому числі значна кількість місцевих працівників, росіян, які втрацяють роботу», — впевнена Сара Рейнсфорд. ■

■ ВІЗИТИ

Спиртне — не отрута

Володимир Путін затарився у Фінляндії ящиками елітного алкоголю

Фіни кепкують, що великий вантаж якісного спиртного саме і був однією з головних цілей візиту Путіна до їхньої країни.

редодні візиту президента до Фінляндії прилетів спеціальний літак, на борту якого були два великі холодильники з іжею, а також спецмашина для зв'язку з Кремлем, повідомляє інтернет-портал Фонтанка.ру. А незвичайний процес завантажування лі-

така алкоголем примудрився зняти за допомогою «далекобійного» об'єктива місцевий фотограф Арі Накарі, пише вже згадане фінське видання Ilta-Sanomat.

«Схоже, після нових американських санкцій президенту Росії Володимирі

Путіну тільки і залишилося, що піти в запі на пару років», — жартують фінські користувачі соціальних мереж після публікації фотографій з аеропорту Лапперанта. Вдалося дізнатися і про алкогольні смаки президента РФ. Судячи з коробок, «господар Кремля» вважає за кращу фінську горілку Koskenkorva. Також на транспортері були помічені кілька ящиків із дорогим коньяком Prince Hubert de Polignac. Фіни кепкують, що великий вантаж якісного спиртного, власне, і був однією з головних цілей візиту Путіна до їхньої країни.

Варто відзначити, що за рахунок державної акцизної політики Фінляндії в галузі торгівлі алкоголем спиртне в цій країні приблизно у тричі дорожче, ніж у сусідній Росії, а фінські любителі випити охоче вибираються в алко-тури вихідного дня до Санкт-Петербурга, де іноді навіть спричиняють деякі проблеми поліції. Однак Володимир Путін і члени його адміністрації, судячи з усього, вважають меншим злом високої фінської ціни, а може, і побоюються вживати вітчизняну горілку, зазначає сайт expres.ua. ■

РЕТРОСПЕКТИВА

Конопляний відрив

Традиційну для України і незаслужено шельмовану культуру відроджують не без скандалів

Оксана СОВА

Коноплі дитинства манили густими хащами для піжмурок і міцним стеблом для війнушок на «шаблях». Ще лишалися копанки, де коноплі колись вимочували і вручну «тіпали» бабусі. І, на правах раритету, — сувій сірого конопляного полотна, «грубого», але міцного і прохолодного. Покрити конопляним простирадлом щойно висушене сіно і спати на ньому в бабусиному садку жаркої літньої ночі — мрія всього виводка рідних і двоюрідних онуків... А потім вони пропали разом із рожевими маківками з присадібних городів. Бо — наркомани!

Наркоманія, як прикриття «совка»

Цікаво, що саме боротьбою з наркотрафіком пояснили і недавній скандальний демарш проти одного з ініціаторів відродження традицій вирощування конопель на Сумщині Мішель Терещенко. Правда, політичні баталії цього разу навряд чи зможуть збити з пантелику трохи протверезілий від ідеологічного дурману місцевий люд. Бо, крім істеричних страшилок, навчилися уважно аналізувати факти, зокрема науки та економічні. Саме надія підняти економіку регіону й отримати робочі місця та реальні заробітки, схоже, не дозволить цього разу відмовитися від вирощування традиційної для України культури.

Нагадаємо, що у березні цього року міський голова Глухова Мішель Терещенко анонсував відкриття центру терапії марихуаною. «Під час спілкування з інвесторами ми змогли привернути їхню увагу до створення в Глухові першого європейського центру терапії марихуаною. Це допоможе в лікуванні хворих пацієнтів, а також допоможе здоровим людям залишатися в доброму здоров'ї. Він буде більше схожий на центр краси, аніж на лікарню, і люди матимуть змогу не лише отримати лікування, а й розслабитися або привести себе в хорошу форму», — написав Терещенко у «Фейсбуці». Досі найбільше, що мер міг зробити для онкохворих містян, які зверталися по допомогу, — попросити соціальні служби виплатити їм п'ять тисяч гривень. Хоч насправді на оплату хімотерапії потрібні суми, в кільканадцять разів більші. Але ідея відродити в Глухові призабутий, але ще живий Інститут конопель видавалася перспективною. Ще двадцять років тому тут вивели сорти конопель без ТГК (ненаркотичні коноплі), але з канабіноїдами, які використовують для боротьби з онкозахворюваннями, склерозом, хворобами Паркінсона та Альцгеймера. Терещенко запросив лікарів, науковців, інвесторів та просто зацікавлених осіб у дослідженні цієї методики долучитися до проекту.

І на початку липня у Глухові вшосте пройшов фести-

Багатоградна рослина з давніми історичними традиціями.
Фото з сайту znau.edu.ua.

валь льону і конопель «Льон-Фест 2017». Святова програма передбачала традиційне частування гостей фіточаями та їжею з конопель і льону, дефіле мод від місцевих красунь у сукнях відомих українських дизайнерів. А от для потенційних сільгоспвиробників додався виїзд на поле, огляд спеціалізованої техніки, відвідування заводу первісної переробки луб'яних волокон, тематичний семінар. Добре підготовлена політичними противниками провокація з «антинаркоманськими» лозунгами провалилася, незважаючи навіть на наданий провокаторам доступ до парламенту. Додає оптимізму, що паралельно тему вирощування конопель почали успішно розвивати і в інших регіонах України.

Насіння для Америки

Світ визнав марихуану перспективним напрямом у терапії онкологічних захворювань. Є десятки досліджень, оприлюднених у престижних наукових журналах, які доводять ефективність препаратів із рослини у боротьбі з раком мозку, грудей, легенів, простати, крові, печінки та підшлункової залози. І якщо на Сумщині доводиться боротися за право вирощувати коноплі з місцевими «князьками», то Агропромислова група «Арніка», яка працює у Полтавській та Рівненській областях, без особливого розголосу реалізувала цього року 30 тонн посівного матеріалу технічних конопель у США. Замовником посівного матеріалу з України став Державний університет Адамса, штат Колорадо. Допомогу в організації постачання надавала компанія Reakiro. За словами комерційного директора компанії Костянтина Полозова, поставка такої кількості посів-

Конопляні плантації на Сумщині — для здоров'я, а не для наркотрафіку.
Фото з сайту sensor.net.ua.

ного матеріалу технічних конопель з України має для Америки історичне значення. «У США вирощування конопель заборонили ще в 1936 році. При цьому уряд не розрізняв технічні коноплі і марихуану. І лише в 2014-му вийшов фермерський закон, який дозволяв вирощувати коноплі з дослідницькими намірами. Тоді Adams State University погодило з Міністерством сільського господарства США поставку партії посівного матеріалу конопель, із Європи. Вперше Управління боротьби з наркотиками США дало дозвіл на поставку конопель в країну, і це найбільша поставка технічних конопель за всю історію Америки», — розповідає Костянтин Полозов. За його словами, серед європейських виробників насіння вибрали саме «Арніку» бо її посівний матеріал найбільш підходив за технічними характеристиками. Крім того, українська «Арніка» виявилася єдиною компанією, готовою надати насіння в такому великому обсязі. Тому цілком можливо, що співпраця з «Арнікою» не зупиниться на одній партії насіння.

Перспективи конопель

Два роки тому інформаційний простір сколихнуло повідомлення Інституту раку США. В опублікованому на сайті установи твердженні дослідники визнавали, що коноплі здатні вбивати ракові клітини. Вчені акцентували, що канабіноїди — речовини, які містяться в рослині, впливають на імунну і центральну нервову системи, можуть знімати спазми, боротися з вірусами і запаленнями, блокувати зростання ракових клітин і попереджувати розвиток кровоносних судин, які підживлюють пухлини.

У більшості країн практика використання медичної марихуани обмежена чинним законодавством. Її відносять до ряду наркотичних, отже, і заборонених препаратів. Утім проводити дослідження можливість є: наприклад, у США науковці для цього мають отримати спеціальну ліцензію

Управління боротьби з наркотиками (DEA) і дозвіл Національного інституту з боротьби зі зловживанням наркотичними засобами (NIDA).

Федеральний закон країни забороняє використання медичної марихуани, але нормативними актами кількох штатів це дозволено. Так, у Колорадо діє Інститут терапії марихуаною, де вчать правильно вирощувати і лікувати рослиною, а також призначають відповідну терапію. В Ізраїлі дослідження з марихуаною проводять уже багато років, а препарати з її використанням призначають онкохворим — радше, для позбавлення від болю, ніж як повноцінну терапію, а також людям із психічними розладами. Дозвіл купувати препарати, за даними минулого року, є у 25 тисяч ізраїльтян, а вирощувати рослину мають право всього вісім фермерських господарств. Наразі, фермери борються за розширення можливостей, а деякі економісти прогнозують Ізраїлю в майбутньому роль одного з найпотужніших експортерів медичної марихуани.

У Канаді у 2005 році запатентували перші ліки на основі рослини. А вже минулого літа прийняли закон, який дозволяє будь-якому громадянину після отримання відповідного дозволу вирощувати медичну марихуану для особистого користування. Раніше у державній програмі країни були певні прогалини — зокрема, пацієнти скаржилися на неактивний і неефективний продукт. Здебільшого споживачами ліків із конопель у країні також є онкохворі та пацієнти зі склерозом. У країні діє ціла мережа клінік, які спеціалізуються на марихуані.

Легалізували медичну марихуану й у Чехії — там теж можна придбати ліки в аптеці, озброївшись рецептом. Уже шість років як у продажу з'явився перший препарат — спреї для лікування пацієнтів із розсіяним склерозом. У країні діє Міжнародний інститут канабісу і канабіноїдів — заклад проводить дослідження, забезпечує рівень обізнаності серед населення щодо нового методу медицини. В Україні препарати з конопель стають популярними у вигляді бадів. Наприклад, конопляний протеїн — це повноцінний білок з органічного насіння конопель. Він містить засвоювані білки, конопляну олію і незамінні жирні кислоти. Добре підходить як джерело білка людям, схильним до алергії на білок сої та глютен. Олія конопляна — натуральний лікувально-профілактичний засіб. Регулярне вживання цієї олії допомагає очистити організм від шлаків. Конопляні висівки використовують у харчуванні як продукт, що відновлює та покращує травлення. Вони містять 65 відсотків клітковини, яка видаляє токсини що накопичилися у товстому кишечнику, допомагають схуднути, відновити обмін речовин та знизити рівень цукру в крові. Мають високий вміст заліза, магнію, цинку, фосфору і вітаміну B6.

З огляду на високу зацікавленість і попит у багатьох галузях як світової, так і вітчизняної економіки, найближчим часом можна очікувати на триумфальне повернення традиційної сільгоспкультури на простори України не лише в ареалі «від Києва до Лубен».

ЕКСПОРТ

Годуємо світ

Зростає кількість агропідприємств, які відправляють свою продукцію на зовнішні ринки

Олена ЯРОШЕНКО

Цього року географія експортних поставок сільгосппродукції з України значно розширилася. Як уже повідомляла «УМ», 728 підприємств отримали право експорту харчових продуктів тваринного походження. На думку голови Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів і захисту споживачів Володимира Лапи, це прийнятні результати. Але відсутність налагодженого зворотного зв'язку держави з бізнесом поки що гальмує темпи розширення. Українським підприємцям варто чіткіше вибудовувати пріоритети як у розрізі товарної лінійки, так і країни-призначення, щоб можна було ці комунікації відстоювати з розумінням пріоритетів.

Під час «круглого столу» «Розвиток виробництва та експорту м'яса в Україні» Держпродспоживслужба повідомила останні цифри експортних досягнень вітчизняних тваринників. Так, упродовж 2016-2017 років вдалося відкрити та відновити експорт до країн ЄС (молочні продукти), КНР (молочні продукти, яловичина), Ізраїлю (столове яйце, корми для домашніх тварин), Об'єднаних Арабських Еміратів (м'ясо птиці та продукти з нього, яловичина, м'ясо овець та продукти з нього), Королівства Саудівська Аравія (м'ясо птиці та продукти з нього), Єгипту (яловичина), Гонконгу (столове яйце), Чорногорії (м'ясо птиці, мед), Сербії (м'ясо птиці), Боснії та Герцеговіни (м'ясо птиці), Лівану і Танзанії (м'ясо птиці та продукти з нього). На сьогодні Україна може здійснювати експорт продукції до країн-членів ЄС із 281 українського підприємства. З яких 100 підприємств — виробники харчової продукції.

Зовнішньоторговельний обіг продукції агропромислового комплексу в першому півріччі 2017 року досяг \$10,9 млрд. (25,2 відсотка від усього зовнішньоторговельного обігу). Загалом же експорт аграрної продукції за вказаний період становить \$8,77 млрд., або 42,5 відсотка від загального експорту України, імпорт — \$2,13 млрд., або 9,4% від загального імпорту України, позитивне сальдо — \$6,64 млрд. Аграрний експорт порівняно з аналогічним періодом зріс на 28%, або на 1 919,5 млн. дол.

У топ-п'ятірку ключових країн, до яких експортувалася українська аграрна продукція, входять Індія (\$1,034 млрд.), Єгипет (\$862,05 млн.), Нідерланди (\$588,5 млн.), Іспанія (\$584,3 млн.) та Туреччина (\$485,2 млн.).

Три найвагоміші товарні групи в аграрному експорті — зернової культури (37,8 відсотка), олія (27,9 відсотка) та насіння олійних культур (8 відсотків). Але спостерігається збільшення частки переробленої харчової продукції та певних нішевих продуктів у загальному експорті. В першу чергу — за рахунок продукції птахівництва та овочівництва.

Право експорту продуктів харчування тваринного походження цього горіч отримало 61 українське підприємство. Більше третини (36,4 відсотка) поставок ідуть у ЄС, більше 16 відсотків — у країни Азії та 14 відсотків — усе ще до Росії.

Ірина КИРПА
Херсон

Квартирне питання не зіпсувало членів великої родини Олександра Потака, однак важкі побутові умови в буквальному сенсі цього слова позбавляють права на майбутнє його дітей та онуків. Ось уже третє покоління змушене підрастати у 100-річному баракі, де кожен день може обвалитися стеля. Дружина Олександра Потака, Любов, ще до розвалу СРСР встигла отримати звання матері-героїні. На жаль, дожити до новосілля їй не судилося — жінка померла від важкої хвороби, коли найстаршій дочці ледь виповнилося 16 років. Багатодітна сім'я моментально стала місцевою знаменитістю: допомогти сімом нездоленим дітям, яких виховував лише батько-одинак, приходили багато мешканців Херсона. Однак найголовніше питання — придбання житла — не вирішилося ще й досі.

— За 20 років наших по-невір'янь в Україні змінилося п'ять президентів, а у Херсоні — три мери, але нікому до нас немає ніякого діла, — сумно зітхає Олександр Потака. — Велику родину та дітей ми разом із дружиною запланували ще в молоді роки та були впевнені, що отримаємо трікумнатну квартиру, адже саме це гарантував нам Закон. А тепер залишилися воювати зі своїми бідами та проблемами сам на сам, без будь-якої підтримки від держави...

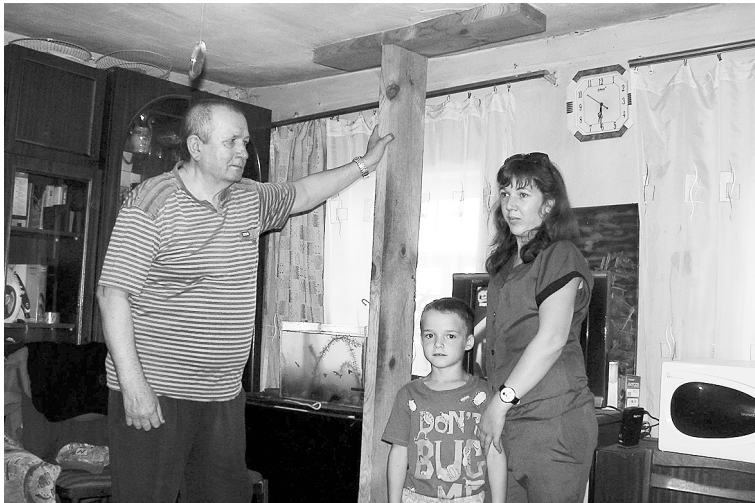
Досить вдало склалася доля лише у старшої дочки Олександра Потака, Ліди. Дівчина вивчилася на кухарку та у 18 років пішла у свій перший рейс на великому туристичному пароплаві. Непогоно заробляла та ще й познайомилася зі своєю ровесницею із Туреччини. Молодий бізнесмен-іноземець відвіз красуню-українку до Стамбула та взяв за свою законну дружину. Прийнявши мусульманську віру, Ліда добровільно одягла на себе паранджу та покійно взялася виконувати роль дружини: народила одну дитину та завагітніла другою. Але не забувала вона й про свою Батьківщину, регулярно надсилала фінансову допомогу для рідного батька й навіть допомогла перебраться до Туреччини одному зі своїх братів та молодшій сестрі.

— Моє життя склалося не так добре, як у Ліди, — зітхає Олена Потака. — Чоловіки в Туреччині

Є ПРОБЛЕМА

Метри і метрики

У край обмежених за площею умовах уже два десятиліття змушена тулится сім'я з п'ятнадцяти осіб

Підпорку під стелю глава сім'ї зробив власноруч.

занадто темпераментні, тому мені складно миритися з їх частими зрадами. Зараз я вагітна другою дитиною, але народжувати приїхала до рідного Херсона. Адже в далекій Туреччині у мене взагалі немає ніяких прав, а новонароджену дитину чоловік може просто відібрати через суд, якщо тільки йому заманеться це зробити. Я мрію, щоб моя дитина отримала громадянство України й пишалася б своєю країною. Але як це зробити, якщо своєї квартири немає ні в кого з членів нашої великої родини: всі, як і раніше, зареєстровані на 15 квадратних метрах у Херсоні.

Найстрашніше в цій ситуації те, що працівники соціальних служб Херсона не дозволяють молодим дівчатам із сім'ї Потака виховувати дітей у тій хаті, де вони прописані. Мовляв, побутові умови там просто небезпечні для виховання дітей. У підсумку всі шестеро онуків Олександра Потака не мають прописки, і де вони будуть отримувати паспорт по досягненні свого повноліття — у соціальних службах Херсонщини не замислюються.

— Мені погрожували, що заберуть дитину силою, якщо я повернуся до рідного дому, —

розповідає третя дочка з родини Потака, Руслана. — Мені довелося відмовитися від дитячих грошей, щоб зберегти своє право бути матір'ю. Зараз дитині вже виповнилося сім років, синочок росте абсолютно здоровим та веселим хлопчиком. Але я не можу спокійно жити, бо дуже хвилююся за його майбутнє. Мій чоловік як учасник бойових дій на Донбасі повинен мати пільги та право на своє житло. Однак норми Закону в Україні дуже часто не працюють, тому нас продовжують шантажувати та тероризувати працівники соціальних служб.

Зазначу, що коли я прийшла у гості до Олександра Потака, то очікувала побачити ті жахливі умови життя, які так розбурхали уяву херсонських охоронців прав дитини. Однак мене зустріла досить затишна домашня обстановка, де знайшлося місце й для сучасної побутової техніки, й для чисто випраної білизни, й навіть для акваріума з золотими рибками онука Максима. Виходить, що, нічого не даючи взаємін, соціальні служби тільки вимагають і буквально знущаються над багатодітною сім'єю, де і так своїх проблем по вуха!

— Хіба можна бути настіль-

ки вимогливими до людей, які не бачать від влади нічого хорошого, ось уже двадцять років поспіль? — обурюється Олександр Потака. — Навіть дерев'яну підпірку для стелі, що руйнувалася просто на очах, я зробив своїми руками, мені ніхто не допомагав. А оббивати пороги Херсонської мерії у мене вже просто немає сил. Адже у свої 66 років я маю цілий букет небезпечних для життя захворювань та важку форму тромбозу обох ніг. Наша сім'я — дуже дружна та міцна, всі мої п'ять дочок мають роботу та чесно виконують свої обов'язки, а ось двоє хлопців змушені працювати охоронцями на дачах, де їм надають безкоштовне проживання. Жодному з моїх дітей не дають навіть надії на те, що у майбутньому у них з'явиться бодай якесь своє житло!

Зазначу, що через надмірну кількість офіційно прописаних людей на 15 квадратних метрах житла пенсіонер Олександр Потака і не зміг оформити субсидію на «комуналку». Опалювати невелике приміщення доводиться дровами, тому на зимовий період частини й без того крихітного приватного будинку стає непридатною для проживання. Тільки за останній зимовий сезон Олександру Романовичу довелося викласти майже 300 доларів за опалення. Якби не допомога від дітей, то цей зимовий сезон він міг би просто не пережити: здоров'я підводило літнього батька вже двічі. Лікарям доводилося рятувати чоловіка в умовах реанімації. При розмірі пенсії у 1300 гривень, щомісяця він змушений відкладати зі свого убогого раціону по 300-400 гривень на ліки.

— Я часто дивлюся українські ток-шоу та не розумію, чому мої благання про допомогу й численні листи на телебачення просто зникають без відповіді, — зітхає зі сльозами на очах Олена Потака. — Мені здається, наша історія заслуговує на те, щоб про нас дізналися люди всієї України. Можливо, хтось зміг би допомогти нам, адже йдеться про реальні долі шістьох дітей, які народилися в Україні, але просто не змогли отримати паспорт через відсутність прописки. Невже когось просто вигідно робити нас безхатченками, щоб мати покійну та згідну на все робочу силу?

Олена Потака деякий час навіть сама писала вірші та від-

правляла їх на різні телевізійні канали, чекаючи на допомогу, але досі їй не пощастило зустріти розуміння та підтримку. Сам Олександр Романович визнає, що проблем у житті йому додає й той факт, що свій маленький будиночок він так і не зміг приватизувати. За документами, житло належить ЖЕКУ і це позбавляє його можливості розпоряджатися будинком на свій розсуд. Ціна вирішення цього питання — близько 3-5 тисяч гривень (вартість довідок з архіву та безпосередньо процедури приватизації), однак такі гроші зібрати пенсіонер Потака не може, все йде на оплату «комуналки», ліки та їжу.

— Мені лікарі пропонували ампутувати обидві ноги, тому що після ускладнення тромбозу пішло зараження, — зітхає Олександр Потака. — Але кому я буду потрібен, якщо ще й пересуватися самостійно не зможу? Протягну, скільки Бог дасть, але за дітей та онуків, звичайно, мені страшно, за їхнє майбутнє...

На даний час 100-річний будиночок сім'ї Потака покритися тріщинами через будівництво, яке ведуть сусіди. Адже розташоване це житло у самому центрі Херсона, де вартість землі та приміщень надзвичайно висока. Житло та рідні стіни, де виросло семеро дітей та яке щодня відвідують шестеро онуків, виявилось більш жалісливим до людей, аніж місцеві чиновники. Незважаючи на свій поважний вік та відсутність ремонтних робіт, будинок усе одно вперто стоїть і не руйнується. Отож не дивно, що великі свята та день народження батька усі семеро дітей ще й досі люблять відзначати разом удома за круглим столом.

— Щорік я загадую тільки одне бажання: отримати своє житло та дати нормальну долю та майбутнє своїм дітям, — зізнається Олена Потака. — Звичайно, я вже доросла людина й не чекаю подарунків від Миколая, але мені хотілося б вірити, що у нас хоч щось зміниться на краще й про нашу багатодітну родину дізнаються люди, які захочуть нам допомогти.

Уся контактна інформація про місце проживання багатодітної родини Потака у Херсоні, а також їхні мобільні телефони є в редакції. Будемо вдячні всім небайдужим людям за юридичну, фінансову або правову підтримку громадян України, які потрапили у складні життєві умови. ■

Людмила ЧЕРВАТОК,
керівник громадської організації «Жінки майбутнього»

Нещодавно ми мали можливість поспілкуватися з Іваном Міклошем — экс-віце-прем'єр-міністром та экс-міністром фінансів Словацької Республіки, керівником групи радників Прем'єр-міністра України, співголовою Групи стратегічних радників із підтримки реформ в Україні, та Лешекіо Бальцеревичем — професором Варшавської школи економіки, экс-віце-прем'єр-міністром та экс-міністром фінансів Республіки Польща, экс-головою Національного банку Польщі, співголовою Групи стратегічних радників із підтримки реформ в Україні.

Напевно, вони не очікували таких питань і таких коментарів, які отримали на цій зустрічі. Їм нагадали, що державам, які вони представляють, на зовсім інших умовах, ніж Україні, надавали фінансову допомогу... Рекомендували провести аудит всіх міжнародних договорів із фінансової допомоги нашій країні і визначити, хто реальний вигододобувач у кожній ситуації... Звинувачення зі сторони закордонних радників Прем'єра, що в Україні «із запізненням стартували реформи», не приймаємо, бо стартові умови у наших країн різні...

Продовжують навіювати нам думки про те, що земля і корисні копалини на трильйони доларів в Україні — це не основне, бо процвітають країни, які й не мають таких природних багатств (приклад — Швейцарія тощо). Хочеться нагадати про неймовірний інтелектуальний потенціал України, відкриттями

ПРО НАБОЛІЛЕ

Рабів, у яких усе відбирають, треба також утримувати...

Що радять нашому уряду західні радники

українців користується зараз увесь світ і в космічній галузі, і в авіабудуванні, і в промисловості, і в медицині, навіть дослідження педагогіки завдяки досвіду Макаренка та Сухомлинського стали відомими повсюди... Також хочеться нагадати, може, вже призабуті факти щодо «генетики» та «кібернетики», які завдяки порадам найближчого оточення керівництва країни (радникам та відповідальним особам) отримали статус «лженаук», про що досі нагадують словники ХХ століття, що не тільки відкинуло Україну на століття у розвитку цих напрямів, а й знищило найкращі уми нашої країни, які не змогли змиритися із такою оцінкою їхньої праці.

«Треба терміново приватизувати залишки українських державних підприємств — 3300 (бо там процвітає корупція) та зняти мораторій на продаж землі, здійснити пенсійну реформу тощо»...

А може, для початку треба розібратися з обліком цієї землі й роздати кожному українцю обіцяні безплатні гектари і сотки, розібратися із судовою систе-

мою з непомірними судовими зборами, корупцією й адвокатською монополією, щоб прості українці змогли відстояти свої права та право приватної власності на ту ж таки землю в тих же судах, а потім уже й розробляти різні концепції з використання цієї землі та її обігу...

Немає в Україні позитивних прикладів приватизації стратегічних державних підприємств і недержавних також, нема також ефективних приватних власників, які скупили за безцінь ці об'єкти. Скуповуючи за копійки національні багатства країни, свою енергію та кошти ці «ефективні власники» не направляють на подальше процвітаня на благо країни, а тільки на знищення основних засобів виробництва, розрізаючи їх на металобрухт або здаючи ці підприємства конкурентам.

Українці хочуть, щоб їхні національні багатства (земля, корисні копалини, підприємства, інтелектуальні напрацювання) приносили їм дивіденди зараз і в майбутньому. Тобто кожен українець повинен уже зараз отримувати кошти за використання його час-

тки національного багатства на персональний рахунок або якусь компенсацію в інший спосіб. І не може ставитись питання в тому вигляді, як нам пропонують розробники пенсійної реформи та радники з усіх сторін. Пенсійне забезпечення (пансіон) народ України заслужив також за роками безкоштовного використання праці самих українців, їхніх батьків і дідів, як будували ці підприємства, інфраструктуру тощо. Щоб відбити охоту в ласих на дармовинку олігархів, які скупили все, що «погано лежить», треба запровадити приватизацію (і переглянути попередні угоди з приватизації) з умовою пожиттєвого утримання цілого регіону (допомога щомісячна і адресна) — і відразу бажання зникне. Рабів, у яких усе забирають, також треба якось утримувати...

Акцентували увагу на тому, що тільки за підтримки і прямої участі громад можливі реформи в Україні, які, на думку експертів, буксують із невідомих причин...

Хочеться поспівчувати пану Володимирі Гройсману, якому в два вуха і всі без винятку радники радять одне й те ж стосовно державних підприємств і землі. І чомусь ніхто з них не пропонує альтернативних рішень саме для нашої країни, саме для наших багатостраждальних українців, і водночас просимо надати українському народу хоча б декілька стратегій виходу із ситуації, яку наразі маємо...

Ми (громадськість) вимагаємо вибору з альтернативних пропозицій щодо майбутнього України, розроблених самим Прем'єром чи разом із радниками, і відчуваємо, що вимагатимемо і виборів найближчим часом... ■

«Молюся, Орлеанська діво, хай
Ющенки живуть
щасливо!»
(Максим Рильський,
дарчий напис на книзі)

ПОСТАТЬ

«Чимало зазнав я радості, перебуваючи з ним у дорозі»

Максим Георгійович РИЛЬСЬКИЙ,
директор родинного фонду Максима
Рильського «Троянди й виноград»

Спекотний травневий день. Олекса Якович Ющенко в оточенні прихильників на ганку музею родини Рильських села Романівка надписує дарчі автографи учасникам щорічного літературно-мистецького фестивалю «Романівська весна».

З огляду на спеку та вік гостя пропоную перейти в музейний кабінет та присісти за робочий стіл Максима Тадейовича.

— Дирекція музею дозволить? — бозяко питає гість.

— Саме вам — так, — запевняю категорично.

Потім переїжджаємо на берег Унави (річка в Романівці), в тінь історичної липи, під якою юнак Максим перекладав Міцкевича, до освітаного поетом млина початку минулого століття. Танок у виконанні романівських дівчат, розлогий дівочий спів і як дарунок почесному гостю — пісні Ющенка, покладені на музику Платоном Майбородою — «Дівоча», «Тебе я кликав». Стаємо учасниками театралізованого рибальського дійства й пригощаємося неповторною юшкою. Присутні, розігріті сонцем та юшкою, пропонують скупатися. 90-річний Олекса Якович — серед небагатьох, хто наважиться. На подив й під застерезливі вигукі співчуваючих, роздягається й заходить у воду.

Усі ці епізоди перебування Ющенка в Романівці запам'яталися чітко, мабуть, тому, що це виявився останній його приїзд у рідне село Рильського. А скільки їх було перед цим — не злічити! Ніби спокутував свою провину, що не вдалося побувати тут за життя друга. Вже на дев'ятому десятку сідає в спекотний автобус, наважуючись на дальню подорож, терпляче чекає під сонцем черги для виступу, завжди знаходить нові зворушливі слова, дарує спогади, вірші, свіжу книжку.

Будь-якої пори року та погоди піднімається крутими сходами до Голосіївської садиби-музею Рильського в Києві, щоб узяти участь у черговому заході.

Мені здавалося, що саме в такому середовищі, за таких обставин він справді відчував себе щасливим, відсторонюючи на якусь мить біль втрат і тягар років.

У 1999 році тодішній директор музею Ніла Підпала пише Олексі Яковичу: «Дякуємо за повсякчасну увагу до постаті Максима Тадейовича, до музею. Дякуємо за участь у сьогорічній Голосіївській осені (традиційні літературні читання). Кожен ваш приїзд до музею збагачує наші фонди. І цього року ви принесли дарунки...»

На початку 60-х 15-річним підлітком я часто зустрічав у голосіївській садибі мого діда чи в його квартирі по вулиці Леніна невисоку на зріст худорляву людину зі жвавими допитливими очима й м'якою допитливою усмішкою. Гість був постійним учасником малозрозумілих тоді для мене кабінетних розмов у вузькому літературному колі, а згодом — уже в значно ширшому застільлі увітальні, яке супроводжувалося неперевершеним гумором, тостами-експромтами й дотепними бувальщинами.

Мені пояснювали, що це поет Олекса Ющенко, давній друг діда. Мій інтерес пояснювався й тим,

До 100-річчя від дня народження Олекси Ющенка

що вчився в одному класі з його сином Олександром (батько пережив сина, який передчасно пішов із життя).

У живого класика Максима Рильського було безліч друзів і шанувальників. Після смерті їх поменшало, але серед тих, хто тоді й протягом наступних сорока з гаком років за будь-яких обставин торував дорогу до садиби друга, а згодом до його музею, був Олекса Ющенко. Його підтримку і піклування постійно відчували сини М. Т. Рильського — Георгій і Богдан. А коли й їх не стало, ми, онуки, вважали за честь і обов'язок продовжувати сімейну традицію — зігрівати своєю увагою людину, яка вірно й зворушливо зберігала пам'ять про друга.

З його оселі я теж ніколи не повертався з порожніми руками. Вдома збиралася справжня бібліотечка. Гортаю збірки нарисів, спогадів, есе про відомих діячів літератури та мистецтва, дорожніх записів і коментарів — «В пам'яті моїй», «Постскрипtum», «Поїзди гудуть за Ірпінню...», «Хоружівка — село моє». І в кожній — ім'я Максима Рильського зустрічається найчастіше. Не окремими статтями, а цілими розділами, не тільки в особистих дописах автора, а й у безлічі спогадів сучасників поета-класика, які прискрипливо занотовував Олекса Якович. Ніколи не бачив у його руках диктофона, в кращому випадку — маленький записник. Але яка пам'ять, яка допитливість, яка жага знань та спілкування! Він створив справжню документальну галерею портретів відомих діячів свого часу, справжній літопис — меморіал культурного життя своєї епохи.

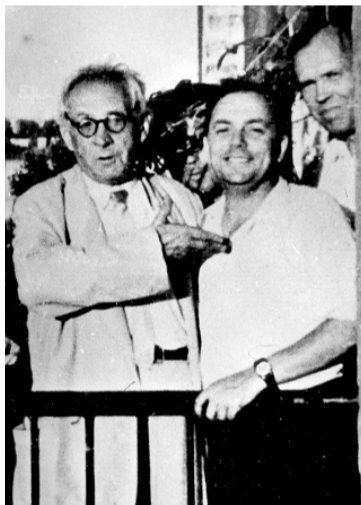
Для Олекси Яковича Максим Тадейович був не тільки старшим товаришем, учителем і наставником, а й беззаперечним авторитетом високої культури й духовності, взірцем скромності та людяності. Саме ці якості притаманні й самому Ющенку. Він ніколи не рвався до президій, високих посад та відзнак, гучних звань. Мабуть, позначився вплив і приклад учителя.

Ще в 1940 році вже широко знаний поет і перекладач Максим Рильський відгукується в листі до 23-річного поета й журналіста Ющенка з підтримкою його поезій, але радить: «Бійтеся сентименталізму, не бійтеся щирого почуття». Через два роки в розпал війни з евакуації в Уфі: «Дорогий Олексо! Спасибі за лист. Вірші — пишшіть. Хорошим поезіям місце знайдеться. Сьогодні попросу в Спілці радянських письменників України вислати Вам деяку літературу, тут видану».

Пояснення свого ставлення до старшого товариша Ющенко надав в епістолярній спадщині: «1944 року мене прийняли до членів Спілки письменників. Головою тоді був Максим Тадейович Рильський... Перша збірка віршів «До рідної землі» з'явилась з його благословення... Перша книга «Вибране» (1958 р.) побачила

Олекса Ющенко серед почесних гостей літературно-мистецького фестивалю «Романівська весна» 2005 року піднімається до сільського музею родини Рильських.

Мабуть, цю світліну зроблено в щасливий для Ющенка липневий день 1957 року, коли він запросив Рильського до себе додому. Тоді ж й отримав «Орлеанську діву» з дарчим написом.

М. Рильський в гостях у батьків О. Ющенка в Хоружівці. Зліва направо — О. Ющенко, М. Йосипенко, батько Ющенка, В. Минко, мати Ющенка, Д. Косарик, М. Рильський.

світ із передмовою Рильського...

...І чимало зазнав я радості, перебуваючи з ним у дорозі — на Сумщині, Полтавщині, до Канева — на родинних святах в Ірпінні, в Голосієво...»

Здається, вдячним спогадам немає завершення. Будинок творчості в Ірпінні. День народження Олекси Яковича. Максим Тадейович приходить із букетом квітів. А потім на честь іменинника імпровізує на ролях.

Початок травня 1958 року. Рильський із групою письменників їде привітати з ювілеєм кобзаря Єгора Мовчана в його село Велика Писарівка на Сумщині. На прохання Ющенка по дорозі повертає в його рідну Хоружівку, знайомиться з батьками, цілує руку матері. Через 10 років, уже по смерті Рильського, Ющенко надрукує в тернопільській обласній газеті «Вільне життя» (18 серпня 1968 р.) статтю «Остання розмова». Згадуватиме 16 червня 1964 року, відвідини Голосієва, коли востаннє бачив і чув Максима Тадейовича, вже виснаженого невиліковною хворобою. Передає дарунок від матері — висушені на сонці яблука та груші.

Переглядаю давні світліни з домашнього та музейного архівів, від друзів. Одну з них показав відомий канівський історик та краєзнавець Михайло Іщенко. Рильський та Ющенко підніма-

ються сходами на Тарасову гору, відмовилися від заїзду на авто. А ця одна з останніх. Осінь 2008 року. Олекса Якович, член журі поетичного вернісажу «Троянди й виноград», вручає відзнаку наймолодшій 16-річній переможниці конкурсу на сцені Національної філармонії. На іншій світлині бачу щасливе обличчя господаря на балконі своєї квартири по вул. Толстого, поруч із Максимом Тадейовичем. Мабуть, вийшли покурити тільки-но з-за столу. Цій світлині є пошнєння самого господаря: «...Знову розгортаю «Орлеанську діву» (поему Вольтера «Орлеанская девственница» в перекладі Рильського) з дорогим мені написом: «Молюся, Орлеанська діво, хай Ющенки живуть щасливо». «...І от читаю, і ніби бачу перед собою посмішку перекладача. І охоплює мене божественний настрій, який бував при зустрічі кожного разу... Читання... раювання... Раюю...».

Дарчий напис датований 8 липня 1957 року. «Саме в цей день зустрів Максима Тадейовича на вулиці і запросив до себе», — згадуватиме згодом Ющенко.

Час від часу відкриваю обширні збірки нотатків Олекси Яковича з надією відкрити для себе нові факти з біографії Максима Тадейовича. І увіють собі — знаходжу. Так вчинив, коли зародився намір здійснити мандрівку стежками діда — самому відвідати місця його давнього перебування. Олекса Якович став неочінен-

ним супутником моїх подорожей в Остер, в Ірпін, у багато інших місць. А скільки відкриттів здійснив, прочитавши його записи спогадів академіка Петра Погребняка. Зокрема, про те, як у 1960 році два друга-академіки здійснили подорож до Тростянецького дендропарку на Чернігівщині та до заповідника Михайлівська цілина на Сумщині. Згодом сам побував тут, скориставшись «путівником» від Ющенка. Як по схемі, крок за кроком, простежив детально записаний спомин, тож без труднощів знайшов увічнену з тих часів на карті дендропарку «розвилку Максима Рильського», невелику галявину, де відпочивали втомлені мандрівники, а на цілині ніби відчув аромат степового різотрав'я.

Попереду ще одна подорож — спомин, відтворений Олексою Ющенко в одному із нарисів — до Остра на Чернігівщині, де на початку 30-х жив і працював Максим Рильський у родині професора Анатолія Розанова.

Колись Максим Рильський написав: «Пам'ять серця: о, вона жорстока! Та без неї важче, ніж при ній!»

Сьогодні зробив для себе висновок: якщо зберігати вірність пам'яті людини й шанувати друга, то тільки так, як Олекса Якович Ющенко стосовно Максима Тадейовича Рильського. До останнього свого подиху. Але для цього треба мати щедрю теплу душу та велике вдячне серце. ■

ДІЙОВІ ОСОБИ

Андрій Кокотюха: Життя пересічного українця змінить маскульт

Чому 63 книжки стають межею, за якою швидкість писання зменшується?

Наталка КАПУСТЯНСЬКА

Слово «Кокотюха» стало своєрідним брендом, насамперед сучасної літератури, а ще журналістики, кінематографа і блогосфери. Він — за освітою журналіст, а в реаліях письменник, сценарист і оглядач — творить і одночасно відслідковує актуальні суспільно-політичні процеси. Його думки завжди влучні, подані під незвичним кутком і часто розвінчують багато міфів.

«Ставлю мету та йду до неї»

■ Андрію, активна промоція стрічки «Червоний» залишає час писати нові твори?

— Ні, кіно взагалі не залишає часу на літературну працю. В мене 63 книги, більше все одно ні в кого нема і скоро не буде. Тому надалі книжок буде виходити менше.

■ Ви періодично даєте оцінки суспільним подіям і явищам. Це бажання змінити життя пересічного українця?

— Життя пересічного українця змінить масова культура. Вона вже вплинула на українське життя негативно — маю на увазі російську масову культуру, яка заволоділа українським простором і досі тримає частину нас у чужій нам системі координат. Але водночас ми бачимо: клин вибивають клином. Масова культура таки має вплив, просто треба програмувати, змінити знаки.

У цивілізованому світі світогляд нації формує саме масова культура: література, кіно, музика. Колись цирк і театр мали такий, якщо не сильніший, вплив як єдині доступні для широких мас форми дозвілля. І українці повинні отримати власну індустрію масової культури. Свої герої, ось хто мусить прийти з книжок та екранів, ось про кого треба складати пісні. А якість продукту залежить від таланту його творця.

Стосовно моїх оцінок, то ко-

жен небайдужий українець дає оцінки подіям країни. Байдужий теж дає — негативні переважно. Політикам узагалі не гріх повчитися висловлювати свої думки, бо політика — це наука.

■ Мріяли стати письменником?

— Ніколи не мріяв і не мрію. Ставлю мету та йду до неї. Хотів розповісти історії, які будуть цікаві великій кількості людей. Поки що те, що я роблю, цікавить не аж так багато народу. Та все одно маю більше читачів і глядачів, ніж хтось інший. Проте це все одно мало. Мені потрібна багатомільйонна аудиторія.

Власне, всякий, хто щось створює, хоче мати мільйони шанувальників. Це нормально. Ненормально в цьому не зізнаватися. Тут є така приказка: любителі детективів діляться на дві групи — ті, хто зізнається в цьому, і ті, хто це приховує.

■ Який був перший твір і про що?

— Перший опублікований художній твір назвався «Вільний день», це був 1987 рік і журнал «Рабоче-крестьянський кореспондент». Таке собі гумористичне оповідання про школяра-шахрая. Потім за підсумками року читачі поставили моє оповідання на п'яте місце з п'яти можливих у конкурсі читачьких уподобань. На першому був якийсь твір про комуністів, тому підозрюю — я

Андрій Кокотюха з дружиною і сином.
Фото з сімейного архіву.

зайняв вищі позиції, та ідеологія вимагала інших лідерів.

Але цікаво, що на другому місці був нарис такого собі Сергія Руденка. Того ж року ми разом із ним вступили на факультет журналістики Київського університету і жили в одній кімнаті п'ять років. Зараз він — успішний телеведучий на каналі «Еспресо», і ми досі дружимо.

«Усі мої твори в рукописах читають фахові історики»

■ У вас чимало романів на історико-пригодницьку тему. Де знаходите довідковий матеріал?

— Я з дитинства цікавився історією. Просто тоді тягнувся до історичних книжок підсвідомо, а зараз, озирнувшись назад, зрозумів: карма. Причому це була як художня, так і нехудожня література. А якщо художня — завжди гостросюжетна. Тому підказку тепер знаходжу в книжках з історії.

І всі мої твори в рукописах читають фахові історики. Зок-

рема, «Червоного» благословили Вахтанг Кіпіані та Іван Патриляк, тепер — декан історичного факультету Київського університету ім. Шевченка. Він же допоміг із «Чорним лісом» та «Багряним рейдом». «Київські бомби» перед друком прочитав Данило Яневський. «Справу отамана Зеленого» — Ярослав Файзулін. А львівський цикл консультує аж шестеро фахівців.

■ Коли пишете на кримінальну тематику, де берете сюжети?

— Я не пишу на кримінальну тематику, якщо винести за дужки чотири книжки кримінальних нарисів, одна з них — у співавторстві. Детективи, які я пишу, — художня література, і злочини там вигадані. Мені хочеться, аби всі злочини світу були вигаданими. Проте сюжети — довкола нас, для цього є кримінальна хроніка і не лише сучасна.

■ У вас є улюблений персонаж?

— Мій улюблений персонаж — втомлений професіонал-мужчина, який робить те, що мусить, бо інакше не може. Навіть якщо не має з цього фінансового зиску. Як звати такого персонажа, не має значення.

■ Андрій Кокотюха яку читає літературу?

— Намагаюся не читати нудної, хоча не завжди виходить. Зараз чергує: український автор, іноземний автор (крім російського), художня і нехудожня література, історична, науково-популярна. Звичайно, все це жанрова література. Не читаю мелодрам і фантастику. Не тому, що це погано, — моє ество не заточене на сприйняття ірреального.

■ Ви народилися у Ніжині, які спогади залишилися про це місто? Як часто буваєте там нині?

— Дуже хочу бувати вдома частіше. Зараз це не виходить. Раніше бував щотижня, поки було менше роботи. Тепер навіть у Києві не можу виїхати далеко від свого району, треба домовлятися й плануватися за місяць-два. Ділові зустрічі плануються за тиждень щонайменше. Але коли йдеться про Ніжин, то це — місце сили, однозначно.

■ У Києві живете на Чоколівці, звісно, періодично вас впізнають читачі. Що зазвичай запитують?

— Впізнають, але не певен, що всі вони читачі. Я ж ходжу по магазинах і взагалі гуляю районом, коли попрацюю. Треба годину ходити, лікарі рекомендують. Але якщо запитують, що не часто буває, то про те, де купити книжку.

■ Є улюблене місце, де відчуваєте себе комфортно?

— У місті Ніжині, це моє одне велике улюблене місце. А на Чоколівці люблю свій район, особливо перетин Среванської, Пітерської та Іскрівської. Називаю його «П'ять кутів», бо їх справді п'ять.

■ Чим захоплюєтесь, окрім літератури?

— Хочу мати колись власний книжковий магазин, тому книжки як такі — моє захоплення. (Поки що лише роботу інтернет-крамниці з дружиною організували). Звичайно, кіно. Колись частіше слухав музику, тепер не випадає, на жаль, навіть у фоновому режимі. Ще я грибник, але теж не часто виходить вирватися до лісу. ■

ПАМ'ЯТКИ

Копатимуть під прокуратуру

Незбаром планують створити музей файного міста

Світлана МИЧКО
Тернопіль

У Тернополі розпочалися безпрецедентні археологічні розкопки, які відразу опинилися в епіцентрі уваги не лише через історичну важливість, а й через те, що ведуться в найпопулярнішій відпочинковій зоні обласного центру — неподалік легендарного ставу, поряд із будівлею колишнього замку. Власне розкопати його bastion, давно сховані під товстим шаром землі, — і запланували ініціатори дослідження: міська рада та громадська

організація City Project, які, беручи участь у проєкті прикордонного співробітництва Євросоюзу, сподіваються одержати кошти на реконструкцію частини історичного центру Тернополя.

Виконують роботи студенти історичного факультету Тернопільського педагогічного університету і волонтери з числа громадських активістів під керівництвом фахівців держпідприємства «Подільська археологія» й обласного центру охорони та наукових досліджень пам'яток культурної спадщини.

Як повідомив журналістам керівник City Project Андрій Кір, наразі учасники розкопок знімають верхній шар ґрунту. Після того, коли вже докопаються до залишків старовинних bastionів чи буде виявлено якісь цікаві знахідки, почнеться більш «ювелірна» робота з детальним описом та внесенням усього знайденого у відповідний каталог.

За попередніми розрахунками, археологічні роботи триватимуть впродовж кількох тижнів. Фахівці зацікавлені завершити їх якомога швидше, бо місце розко-

Місце розкопок — це крутий земляний схил.
Фото Наталі ТУРЧИН.

пок — це крутий земляний схил, тож часті цього літа зливи можуть серйозно зашкодити.

За словами директора Тернопільського обласного центру охорони та наукових досліджень пам'яток культурної спад-

щини Марини Ягодинської, в центрі Тернополя фактично ніколи не проводили серйозних наукових розкопок, тож археологи очікують багато цікавих відкриттів, у тому числі й таких, які можуть посунути назад у часі саму

дату заснування міста.

Після території, прилеглої до колишнього замку, копатимуть також біля трьох старовинних храмів центральної частини міста, зокрема, греко-католицького Архікатолицького собору, де шукають вхід у старовинну підземну церкву, яка розташована приблизно під приміщенням нинішньої обласної прокуратури.

Ймовірно, що в ході робіт з'явиться і нова важлива інформація про унікальні тернопільські підземелля. А всі знахідки ввійдуть до експозиції музею міста, який планують створити незабаром. Це, як і нинішні археологічні розкопки, є одним із пунктів «Програми збереження культурної спадщини міста Тернополя на 2017—2020 роки», представленої у міськраді навесні. ■

НОМІНАНТ

Книжка-тест для Президента

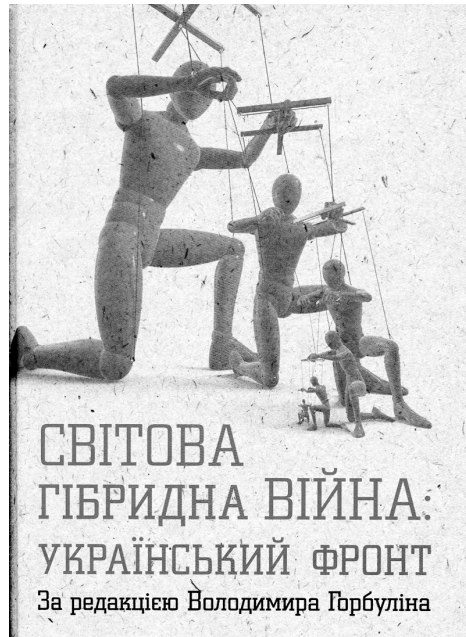
Чи почують виконавці аналітиків?

Костянтин РОДИК

Книжка «Світова гібридна війна: український фронт» (Х.: Фоліо) — гібридна за своєю суттю. Це водночас спроба філософського апгрейду цивілізаційних та політичних констант й водночас — аудит внутрішніх українських проблем. Секторальна аналітика й інтегральна прогностика. Директор Національного інституту стратегічних досліджень Володимир Горбулін уклав її з досліджень багатьох своїх колег, різних за стилем темпераментом, тож вона часом нагадує екшн-есеїстику, а інколи (радше, мало коли) — банальний академічний звіт.

Та насамперед, либонь, це практикум із просунутої сучасної політермінології. І то не іронія, бо без розуміння суті термінологічної агресії не збагнути, як існувати в накинутах Росією (не лише Україні, а й світові) «поняттях». Ось прозорий приклад-ілюстрація: «Позначення *громадянська війна* спирається на *фрейм*, у якому поняття *перемоги* нівелюється, *натомість* на перший план виходить *мета досягнення миру*. *Натомість* *справедлива війна*, *тобто* *війна проти агресора*, *передбачає* *досягнення перемоги задля встановлення миру*... *Дебати навколо «правильної» назви війни на сході України і незаконної анексії Криму перетворилися на важливий складник нинішньої гібридної війни*». Відтак «*прийняття нової логіки діяльності* — це не питання політичної дискусії, це екзистенційна рамка існування України».

Термін «гібридна війна» увійшов до світової політології після шоку від Мюнхенської безпекової конференції 2007-го, де Путін вдався до відкритих ядерних погроз, й закріпився після російського

нападу на Грузію 2008-го. Оскільки «гібридна війна, при спробі її проаналізувати, уподібнюється рухомій мішені, яка з'являється й зникає з поля зору непередбачуваним чином», наведу лише одне її — з десятків наявних — означення, як «ідеї функціонального перетворення на зброю традиційно невійськових засобів силового впливу та об'єднання їх на цій підставі з власне військовими методами... Гібридні війни поєднують у собі цілу низку різних режимів ведення війни, включаючи звичайні можливості, іррегулярну тактику і формування, терористичні акти, зокрема, *невибіркове насильство, кримінальний безлад*».

2014-го, коли Росія «*випустила джину гібридної війни з пляшки*» (В.Горбулін),

термін не тільки перейшов із теоретичної площини до практичної, а став концептуальною «точкою відліку для формування гібридного світоустрою». А це означає, що до панівної геополітичної картини світу Семюеля Гантінгтона слід увести присутні корективи: «*Насправді ціннісні системи сучасного глобалізованого світу і Кремля — різного порядку: йдеться не про зіткнення або конкуренцію різних цивілізаційних моделей, а радше про зіткнення сучасного варварства і цивілізації у широкому сенсі*».

«Портрет» російського варварства нібито не є загадкою: «*Москва робить те, що вона робила завжди, і досить успішно, — знищує існуючу реальність. У справі де-струкції з нею зрівнятися важко*». Так — завжди, від самого заснування Московського князівства князем-хапугою Юрієм Долгоруким. Світлі західні голови добре це усвідомлюють — але на рівні кабінетних розумувань. І винна в цій безтурботності Заходу саме Україна, котра неоднораз прикривала його собою: у середньовіччі тут ув'язнув Чингізхан, минулого століття — Ленін.

Захід щоразу платив данину Росії нерозмінною монетою — Україною: її віддали більшовикам і 1921-го, і 1945-го. Нині розпочалися нові торги — путінський режим зажадав «*повернути світ до постдамоклятинського устрою... базисної системи із зонами відповідальності головних «центрів сили»... до шовіністичної ідеї про «неспроможність» одних народів та «відповідальність» за їхні долі інших*».

Євроатлантика виявилася неготовою до такої зухвалості — може, через те, що фактично знехтувала відвертою кремлівською репетицією, російсько-грузинською війною 2008-го? Звідси й «*неготовність країн НАТО до неконвенційної війни, що вплинула на відмову надати Україні допомогу летальною зброєю*», і «*зацікавленість керівництва Німеччини і Франції у якнайшвидшому врегулюванні конфлікту на сході України за будь-яку ціну, в т.ч. й на умовах Росії*».

Європолітика «закривання вух та очей» — подиву гідна. Справа навіть не у дипломатичному гендлярстві, коли «*миру прагнуть досягти шляхом фактичної капітуляції або за рахунок значних поступок з боку жертв агресії*». Шокує нехтування геть не далекою і зовсім не міфічною перспективою — цунами російського варварства. А ознак насущності лиха — хоч греблю гати. Жовтнем 2016-го президент РФ розпорядився призупинити угоду зі США про утилізацію плутонію — таким чином Росія стала другою країною у світі після КНДР, яка вдалася до ядерного пантанжу. На поверхні лежать «*систематичні зусилля Кремля щодо зміцнення й розширення соціальної бази радикалізму та екстремізму у міжнародному вимірі*» — динаміка зростання терористичних атак в Європі точно накладається на термін президентства Путіна: 2014-го їх сталося всього десять, аніж 2000-го. «*Не виключено, — читаємо у рецензованій книжці, — що у новій хвилі тероризму, яка виникла з появою «Ісламської держави», присутній російський слід*».

Навіть коли не брати до уваги, як Росія «*вносить корупційну складову у європейські політичні процеси*», — «*в середньостроковій перспективі Європа ризикує отримати справжній терористичний «православний ІДІЛ» поблизу своїх кордонів*». А там уже чітко видно мету, що її сформулював особистий радник Путіна С.Караганов в інтерв'ю «Шпігелю»: «*Ми хочемо стати центром великої Євразії... До цієї Євразії буде належати і континент Європа*». І так точно станеться, якщо Захід вкотре здасть Україну московитам. Тож, европрагматикам варто дослухатися коли не Володимира Горбуліна, то бодай Джорджа Сороса: «*Європа має прокинутися та усвідомити, що вона атакована Росією. Допомога Україні — захисний захід з боку країн ЄС*».

З усього судячи, Путін неабияк настрахав Європу і прагне зібрати дивіденди з того переляку: «*Нині Росія спокушає Захід міфами про те, що може повернути*

час назад (у період до 2014 р.), що вона допоможе Заходу у вирішенні його некуких проблем (біженці, Сирія, терористи, ІДІЛ — усе, що завгодно), що гроші з «дикої, але багатой» Росії знову потечуть до Європи. А для цього потрібно всього лише «*вбити*» Україну — відмовити її у міжнародній підтримці, фінансовій допомозі, засудити, та хоч би й трішки заплющити очі на те, що робить там Росія». Інакше кажучи, світова гібридна війна трохи затихла на фізичному рівні й активувалася її дискурсивна фаза. Стаємо свідками вистави під назвою «*Зв'язок війни та слів, текстів, оповідей*».

Авторська команда Горбуліна прогнозує «*високу ймовірність масштабної війни*» і вважає за головне питання таке: «*Чи готові ми визнати реальність війни і готуватися до неї повноцінно?*». Звичайно, «*готуватися повноцінно*» — це якнайшвидше реабілітувати вітчизняний оборонно-військовий комплекс, нині «*спроможний виробляти не більше 8% загальної номенклатури озброєння і військової техніки, необхідної українській армії*». Зрештою, в нинішній Україні куди не кинь — всюди клин: «*У машинобудуванні попит на 95,3% забезпечується імпортерами... Фармацевтика та нафтопереробна промисловість здатні забезпечувати внутрішній попит лише на 35-40%... Не прийнято принципових рішень щодо вирішення житлових проблем військовослужбовців*» і тощо, тощо. Але навіть коли роживо припустити, що уряд-президент «*порішав*» всі проблеми, — чи буде готова Україна до повноформатного спротиву? У книжці наведено українебезпечну соціологію: торік на анкетне твердження «Україна не є дійсно незалежною державою» (вкупі з «Важко сказати, чи є Україна дійсно незалежною державою») ствердно відповіли 62 відсотки громадян, а на Донбасі — 75%.

Це наслідок «*світоглядно-ментальної експансії*», з якої й почалася ця гібридна війна ще на початку 2000-х. Саме «*наявність значних проросійських уподобань стала проковуючим чинником агресивної поведінки*» Кремля. Ми вже заплатили «*надвисоку ціну державної неуваги до гуманітарної безпеки, що мала наслідком поширення деструктивних імперських культур... і, зрештою, торувала дорогу ворожим танкам і солдатам*». Але ж і «*нинішня державна політика з протидії етнополітичним ризикам залишається слабкою*» аж так, що Україна по сьогодні, вважаючи, залишається під «*інформаційною окупацією*» РФ. Толерантність до зловживання мовою агресора на офіційному рівні самогубна бодай тому, що «*російськомовні респонденти у 2,5 рази вразливіші до російської пропаганди*». А на рівні медійному ситуацію цілком можна оцінювати у термінах кримінального кодексу: «*Media golding «Медіа груп України», контрольований Р.Ахметовим... безумовно підготував ґрунт для майбутнього конфлікту*». Проте телеканал «Україна» щодня вільно віщає про невисипущу благодійність свого патрона, дії та бездіяльність котрого значною мірою стимулювали «*русскую весну*» на Донбасі.

Звичайно, одна книжка не здатна охопити весь розмаї українських негараздів. Наприклад, немає нічого, крім загальників, про добровільний рух, його генезу, трансформацію, метаморфози, перспективи і наслідки. Або про те, що і як робити з нашим почесним світовим місцем у корупційному заліку — бо ж «*гібридна оборона пов'язана з легітимним й ефективним урядуванням. На дуже багатьох рівнях — це цілком і повністю війна урядування*».

А от чого не бракує — так це похмурої футурології. «*Перспектива масштабних бойових зіткнень стає дедалі чіткішою... Ймовірність зростання цієї загрози тим вища, чим менш успішною буде робота Росії із дестабілізації України іншими методами... Мінський переговорний процес використовується РФ як елемент гібридної війни... як ультиматум агресора*».

Коли виходить така книжка, суспільству конче треба знати реакцію одного читача — Президента країни. ■

СОФІЯ: ЛІДЕРИ ЛІТА

Далі публікуємо «Лідерів літа» — списки найподієвіших книжок піврічного видавничого репертуару, визначених експертами Всеукраїнського рейтингу (за абеткою).

Антропологія / етнологія / психологія / соціолінгвістика

Марко ГРУШЕВСЬКИЙ, Зенон КУЗЕЛЯ. Дитина у звичаях і віруваннях українського народу. — К.: Інтелектуальна книга, 234 с.(п)
Делія Стейнберг ГУСМАН. Сьогодні я бачила... — К.: Новий Акрополь, 230 с.(п)
Філіп ЗІМБАРДО. Ефект Люцифера. Чому хороші люди чинять зло. — К.: Yakaboo publishing, 584 с.(п)
Мова: класичне — модерне — постмодерне. — К.: Дух і Літера, 424 с.(о)
Екгард ТОЛЛЕ. Сила моменту Тепер. — Л.: Terra Incognita, 224 с.(п)
Т. ШЕВЧУК, Я. СТАВИЦЬКА. Українська усна снотлумачна традиція початку ХХ століття (розвідки та тексти). — К.: Дуліби, 224 с.(п)
Карл Густав ЮНГ. АІОН: Нариси щодо символіки самості. — Л.: Астролябія, 432 с.(п)

Політологія / соціологія / філософія

Тимо АЙРАКСИНЕН. Щастя. — Л.: Видавництво Анетти Антоненко; К.: Ніка-Центр, 208 с.(п)
Хосе КАЗАНОВА. По той бік секуляризації. — К.: Дух і Літера, 264 с.(о)
Тарас ЛЮТИЙ. Корабель шаленців. — Л.: Видавництво Старого Лева, 224 с.(п)
С'юзен МЕНДУС. Політика і мораль. — К.: Темпора, 160 с.(о)
Світова гібридна війна: український фронт. — Х.: Фоліо, 496 с.(п)
Олена СТРЕЛЬНИК. Турбота як робота: материнство у фокусі соціології. — К.: Критика, 288 с.(о)
Сібе ШААП, Наталя ПОГОЖЕВА, Олена НАГОРНА. Detox. Діалоги з філософом: ресентимент та політика. — К.: Бланк-Прес, 80 с.(п)

Культурологія / урбаністика

Антропологія простору. Культурний ландшафт Києва та околиць. — К.: Дуліби, 316 с.(п)
Тарас ВОЗНЯК. Філософські есе. — К.: Дух і Літера, 590 с.(с)
Вацлав ГАВЕЛ. Промови та есеї. — К.: Комора, 144 с.(п)
Даг Ейнштейн ЕНДШЬО. Секс та релігія. — Л.: Видавництво Анетти Антоненко; К.: Ніка-Центр, 304 с.(п)
Амос ОЗ, Фанія ОЗ-ЗАЛЬЦБЕРГЕР. Євреї і слова. — К.: Дух і Літера, 224 с.(п)
(Не)задоволення публічними просторами. Урбаністичні студії III. — К.: Всесвіт, 342 с.(о)
Наталя ЯКОВЕНКО. У пошуках Нового неба. — К.: Laurus; Критика, 704 с.(п)

Микола Амосов
український хірург

«Якби не було хвороб, хто б узагалі згадував про здоров'я?»

■ ДІАГНОЗ

Недуга «за ширмою»

Безсимптомний перебіг ураження вірусними гепатитами непомітно руйнує здоров'я мільйонів людей. Як зупинити недугу?

Мирослава КРУК

Захист від гепатиту В — вакцинація

Наприкінці липня світова громадськість відзначала Всесвітній день боротьби з гепатитом. Його основна мета — повернути увагу спільноти до проблем обізнаності про захворюваність вірусними гепатитами, закликати громадськість, політиків і працівників охорони здоров'я до невідкладних дій, які допоможуть попередити випадки інфікування та смерті від гепатиту, а також подумати над тим, як викоринити це захворювання. Адже вірусний гепатит (група інфекційних захворювань, відомих як гепатит А, В, С, D та Е) уражає сотні мільйонів людей в усьому світі, викликаючи гострі та хронічні захворювання печінки.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), сьогодні 257 мільйонів людей у світі інфіковані вірусом гепатиту В. 2015 року від цієї інфекції померли 887 000 людей, включаючи летальні наслідки від цирозу і раку печінки, які виникли внаслідок хронічного перебігу гепатиту В. Лікарі б'ють на сполох: формування хронічного перебігу недуги розвивається у 80-90% дітей грудного віку, інфікованих гепатитом В, упродовж першого року життя. У дорослих хронічний вірусний гепатит В у 350 разів

підвищує ризик розвитку цирозу та раку печінки через 10-15 років після інфікування. Вірусний гепатит В є глобальною недооціненою проблемою для системи охорони здоров'я, кажуть фахівці.

За оцінкою українських епідеміологів, рівень захворюваності на вірусні гепатити в Україні становить 7-9% від загальної кількості населення країни. У країнах Європи цей показник коливається від 0,2% до 2,5%.

Щорічно в нашій країні реєструється 11-14 тисяч нових випадків вірусних гепатитів. Станом на початок 2017 року в Україні на обліку перебувало 67 141 хворих, які потребують лікування (20 258 — з гепатитом В і 46 883 — з гепатитом С).

Вірус гепатиту В може виживати за межами організму людини щонайменше 7 днів. Протягом цього періоду вірус може викликати інфекцію при потрапленні до організму людини, незахищеної вакцинацією. Інкубаційний період захворювання становить у середньому 75 днів, але може варіюватися від 30 до 180 днів. Вірус можуть виявити протягом 30-60 днів після інфікування, він здатний тривалий час перебувати в організмі й розвиватися в хронічний гепатит В, пояснюють інфекціоністи.

Гепатит В найчастіше поширюється від матері до дитини під час пологів або в результаті

Тільки лікар визначить причину нездужання і призначить адекватне лікування. Фото з сайту Udoktora.net.

■ ДО РЕЧІ

Гепатитом С у світі інфіковано від 500 млн. до 1 мільярда людей (до 15% населення). За даними ВООЗ, масштаби і кількість інфікованих гепатитом С у 4-5 разів перевищує поширеність ВІЛ-інфекції.

горизонтальної передачі (під впливом інфікованої крові), особливо від інфікованої дитини неінфікованій дитині протягом перших 5 років життя. Розвиток хронічної інфекції дуже поширений серед дітей грудного віку, інфікованих їхніми матерями. Тож лікарі наголошують: найнадійніший захист від гепатиту В — вакцинація.

Гепатит С — нелагідний убивця

Якщо гепатит В здебільшого проявляється гострими формами та має яскраво виражені симптоми, що і дає змогу вчасно розпочати лікування, то з гепатитом С — складніше. Найчастіше, за словами лікарів, його виявляють під час випадкових клінічних досліджень: обстеження донорів, вагітності або підготовки людини до планової операції. У 80% хворих цей вірус виявляють уже на хронічній стадії, у 15% з них

може розвинутися цироз, а в 7-10% — рак печінки. Власне, через пізнє діагностування вірус гепатиту С називають лагідним убивцею.

Інфікуватися гепатитом С людина ризикує під час медичних маніпуляцій — лікування у стоматолога, переливання крові, в салонах краси (манікюр, педикюр, тату, пірсинг), унаслідок статевих контактів. Недуга вкрай рідко проявляється зовнішніми ознаками, скажімо, жовтизною шкіри.

Терапія може тривати від 5 до 11 місяців — залежно від генотипу вірусу. Щоб визначити, якого саме лікування потребує хворий, потрібні додаткові обстеження, які рекомендує лікар.

До речі, лікування потребують не всі хворі на гепатит С. Як зауважує столичний лікар-інфекціоніст Тетяна Єгорова, 15 відсотків хворих одужують без специфічної терапії — збудник хвороби в них зникає сам по

■ А ТИМ ЧАСОМ...

Прикро, але українці мало поінформовані щодо загрози здоров'ю від ураження гепатитом С. і рідко звертаються до лікарів. А якщо й звертаються, то в лікарнях їх майже не перевіряють на гепатит С. Тому часом слід самому наполягти на обстеженнях. Лікар має направити на додаткові аналізи та дослідження, які допоможуть оцінити стан печінки. Ось мінімальний набір обстежень: загальний аналіз крові, АлАТ, АсАТ, ГГТ, білірубін загальний, фосфатаза.

собі. Але в будь-якому випадку, пацієнт, у якого виявлено вірус гепатиту С, має звернутися до лікаря-інфекціоніста й обговорити з ним специфіку лікування.

«Стверджувати, що кожен, умовно кажучи, має щороку здавати аналіз на гепатит, — некоректно. Однак є певна категорія населення, яка потребує періодичного обстеження на вірус гепатиту В, С. Скажімо, люди, які контактують із кров'ю пацієнтів, — пояснює Тетяна Андріївна. — Загалом, люди мають ретельніше дослухатися до власного здоров'я. Трапляється, людину тривалий час турбує слабкість, але вона пояснює свій стан навантаженнями на роботі, стресовими ситуаціями. І не пов'язує це із захворюванням, відтак — не звертається до лікаря. Однак тільки фахівець допоможе визначити причину нездужання, призначити адекватне лікування. Сьогодні існує багато приватних лабораторій, які пропонують цілий спектр обстежень, у тому числі на гепатити В і С. Але самостійно, без поради лікаря, робити обстеження не варто. Я своїм пацієнтам завжди пояснюю, які аналізи і для чого здавати в кожному конкретному випадку». ■

■ ВАЖЛИВО!

Коли докучає безсоння...

Тарілка теплої вівсянки на вечерю допоможе заснути

Мирослава КРУК

Найкращі снодійні — правильно підібрані на вечерю продукти, кажуть дієтологи. Тому перш ніж вдаватися до серйозних ліків, які коригують нічний сон, фахівці радять подбати спершу про власний раціон. Адже є продукти, що заспокоюють, допомагають розслабитися, сприяють здоровому сну. Скажімо, мигдаль. Білок, що міститься в цьому горіхові, стабілізує рівень цукру в крові, допомагає м'язам розслабитися. Або трав'яний чай: ромашковий, липовий, чай із м'яти та меліси заспокоюють після напруженого дня, посилять сонливість.

Банани, які є чудовим джерелом магнію і калію, також позитивно діють на організм: знімають нервове збудження, сприяють гормональному балансу. Добрий заспокійливий і снодійний ефект мають і молочні продукти. Кальцій, яким вони багаті, зменшує стрес, заспокоює. Тому склянка теплої молока чи порція нежирного йогурту перед сном сприяють кращому нічному відпочинку.

Між іншим, проста і добре знана вівсяна каша — не тільки «ранкова» страва. Тарілка теплої вівсянки

Вівсянка перед сном — найкраще снодійне! Фото з сайту wclub.ru.

на вечерю теж сприятиме здоровому сну, вважають дієтологи. Ця страва — просто скарбничка корисних речовин: магнію, фосфору, кальцію, кременію, калію. Тільки не переборщить із цукром. Якщо підсолоджувати каші, то небагато і — природними солодощами — сухофруктами, бананами, медом. ■

■ ХАРЧОБЛОК

Залучайте до раціону броколі

Чому деякі продукти мають бути в обов'язковому щоденному раціоні чоловіків

Леся ХОРОЛЬСЬКА

Кількість захворювань на рак і серцево-судинних недуг серед чоловіків у віці до 35 років дедалі зростає. На думку фахівців, така тривожна тенденція пов'язана з темпом життя у великому місті, хронічними стресами, фінансовою кризою, шкідливими звичками, проблемами в особистих стосунках. І, звісно, незбалансованим харчуванням.

Так, лікарі переконані: багатьом недугам можна запобігти, якщо збагатити раціон певними продуктами. Скажімо, чудовий вплив на здоров'я представників сильної статі мають морепродукти. Ідеться не тільки про так звані афродизіаки — продукти, що сприяють потенції. Устриці, мідії, кальмари, креветки багаті білком і мікроелементами,

зокрема цинком, який запобігає розвитку раку простати. Цинк є також у яловичині і бобових.

«Вельми бажана в раціоні риба, особливо жирні її сорти. Лосось, тунець, скумбрія, оселедець, форель, сьомга містять омега-3 жирні кислоти, які допомагають знизити рівень холестерину, запобігти раку простати, а також стимулюють кровообіг, покращують роботу серця та імунної системи, — каже київський лікар-терапевт Олена Красицька. — Майте на увазі, що ці корисні властивості втрачаються під час коптіння, оскільки така риба може мати канцерогени».

Солоний оселедець теж не дуже корисний — через надлишок солей, які негативно впливають на серцево-судинну систему. Тому перед вживанням оселедець ліпше вимочити у прісній воді. Знайти омега-3 жирні кислоти можна також у горіхах, лляній олії і яйцях.

Лікарі радять вводити у раціон капусту броколі. Вона містить речовини, що захищають організм від вільних радикалів, які провокують розвиток онкологічних недуг. Броколі багата вітаміном С, бета-каротином, калієм і сульфорофаном, який має сильний протипухлинний вплив. Дослідники Гарвардського університету довели, що 5 порцій овочів сімейства хрестоцвітних (до яких належить броколі) на тиждень знижують ризик розвитку раку сечового міхура на 50%.

А ще — не забувайте про банани. Вони містять багато калію, необхідного для нормального функціонування нервової системи і серця. Звичка ласувати цими південними плодами допоможе знизити ризик серцевого нападу. ■

■ ФУТБОЛ

Безпека — понад усе

Український футбол продовжує підтримувати свої «традиції».

Оксана ПРОДАНЧУК

У минулому футбольному турі значну увагу привернув до себе поєдинок у Маріуполі між місцевим клубом та «Чорноморем». У «морському дербі» підопічні Олександра Севідова здобули впевнену, дебютну для себе перемогу в турнірі, залишивши таким чином одеситів єдиною командою в ЧУ без набраних очок. Утім сама гра відійшла на другий план, адже набагато важливішим видавалося питання безпеки в прифронтовому місті.

Аби переконати всіх, що у Маріуполі цілком безпечно грати у футбол, на цю гру приїхав президент ФФУ Андрій Павелко. А ультрас клубу продемонстрували красномовний банер із написом: «Маріуполь — це Україна. «Динамо», не бойся, приїжджай в гості».

Такий перебіг подій зумовила відмова київського «Динамо» їхати на матч до прифронтового Маріуполя, аргументуючи це тим, що поєдинок призначено на 26 серпня, після Дня незалежності України, в цей період зазвичай посилюються бойові дії на Донбасі.

«Я з самого початку не політизував це питання, а розглядаю його винятково в практичній площині. Адже тільки у мене фінансові зобов'язання перед командою і персоналом клубу. І я в першу чергу відповідаю за їхнє життя і здоров'я. Як я буду далі жити, якщо щось трапиться?! Це не примха і не демонстрація неповаги до команди «Маріуполь». І тим більше не привід звинувачувати «Динамо» у відсутності патріотизму. Всі задалегідь знають, коли буде матч. І, не дай Боже, буде якась провокація. Коштує це футбольного матчу чи ні?!» — президент

Тепер саме Віктор Циганков — наймолодший автор «хет-трику» в складі «Динамо». Фото Олександра ПРИХОДЬКА.

динамівського клубу Ігор Суркіс пояснив свою позицію й бажання зіграти гостьовий поєдинок із «Маріуполем» на нейтральному полі.

Така заява викликала бурю емоцій у футбольних функціонерів та пересічних вболівальників. Президент ПЛІ Володимир Генінсон зазначив, що про перенесення матчу не може бути й мови.

Відповіли їй у «Маріуполі». «Ось уже два роки наша команда проводить свої домашні матчі в Маріуполі, на стадіоні «Іллічівець». Раніше до нас у гості приїжджали юніорська команда «Динамо» і «Динамо-2», а також клуби з Західної України («Верес», «Скала», «Тернопіль», «Нива», «Буковина»). По дорозі до Маріуполя не був підірваний жоден автобус, а на стадіоні не було зафіксовано жодної надзвичайної події. Так чим же глибоко шанований нами ФК «Динамо» відрізняється від інших клубів УПЛ,

щоб вимагати до себе ексклюзивного ставлення і підлаштування регламенту під їхні запити?».

Із часом Ігор Суркіс дещо пом'якшив вимоги: «Якщо МВС і СБУ дадуть письмові гарантії, що «Динамо», в тому числі вболівальники, може спокійно їхати, я готовий замовити для фанатів чартер до Маріуполя й автобуси. Підкреслюю: у тому випадку, якщо компетентні органи дадуть гарантії безпеки і громадськість буде про це знати. І гарантії ці будуть підписані конкретними людьми. Тоді ми поїдемо до Маріуполя однозначно».

Доки клуби обмінювалися зверненнями, до дискусії приєднався й міністр внутрішніх справ Арсен Аваков: «У Маріуполі грати у футбол так само безпечно, як і в Києві. МВС гарантуватиме безпеку всіх матчів прем'єр-ліги в цьому чудовому місті».

Чим закінчиться це протистояння, можна буде сказати лише по завершенні сьомого туру. Наразі

ж у своєму матчі 3-го туру, котрий відбувся на НСК «Олімпійський», «Динамо» здобуло розгромну перемогу над львівськими «Карпатами». Після недавнього матчу з «Янг Бойз» у ЛЧ Олександр Хацкевич провів ротацію, дозволивши вийти на поле умовним резервістам. Серед тих, хто долучився до побиття «біло-зелених», був і «відставлений» попереднім очільником динамівців ветеран «білосиніх» Олег Гусев. Кияни контролювали хід поєдинку і не дозволили львівській команді створити біля своїх воріт бодай щось. Здається, все, що кияни не забили у матчі кваліфікації ЛЧ, залетіло у ворота підопічних Сергію Наваро.

А головним героєм зустрічі став 19-річний Віктор Циганков, який, забивши у матчі 3 м'ячі, став наймолодшим автором «хет-трику» в історії «Динамо». Попередній рекорд, встановлений Анатолієм Бишовцем, тримався 50 років.

Після осічки конкурентів «динамівці» стали одноосібними лідерами чемпіонату та продовжили рекордну безнічийну домашню серію в чемпіонатах до 30 ігор: 24 перемоги та 6 поразок. А в «Карпатах» — після невдалого старту (одне очко з дев'яти можливих) — знову може стати актуальним питання головному тренерові.

А от чинний чемпіон країни — донецький «Шахтар» — провів складний матч проти «Сталі», яка не припиняє в новому сезоні дивувати своєю грою. Лише на останніх секундах поєдинку «сталевари», які з максимальним доробком розпочали турнір, втратили нагоду на нічю у матчі з грізним опонентом.

Щодо інших поєдинків туру, то після дебютного матчу в євробубках донецький «Олімпік» розписав нульову нічю з рівненським «Вересом». Також «мирового» після старту на євроарені завершила свій поєдинок внутрішньої першості (проти «Зорі») й «Олександрія».

Цікаво, що луганський колектив, якому вже зовсім скоро грати «плей-оф» ЛЄ, іще не здобув у поточному чемпіонаті України жодної перемоги. ■

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. Прем'єр-ліга. 3-й тур

«Сталь» — «Шахтар» — 1:2

Голи: Кузик, 9 — Тайсон, 45; Бланко-Лещук, 90+5.

Дніпро, стадіон «Метеор», 3 500 глядачів

«Динамо» — «Карпати» — 5:0

Голи: Буяльський, 8; Циганков, 55, 62, 83; Мбокани, 58.

Київ, стадіон НСК «Олімпійський», 7 489 глядачів

«Олімпік» — «Верес» — 0:0

Київ, стадіон «Динамо» ім. Валерія Лобановського, 753 глядачів.

«Ворскла» — «Зірка» — 2:1

Голи: Оганесян, 21 (у свої ворота); Загорюлько, 85 — Драченко, 25.

Полтава, стадіон «Ворскла» ім. О. Бутовського, 1 500 глядачів

«Маріуполь» — «Чорноморець» — 3:0

Голи: Вакуленко, 33 (пен.); Фомін, 53, Вакуленко, 55.

Маріуполь, стадіон «Іллічівець», 8 750 глядачів

«Олександрія» — «Зоря» — 1:1

Голи: Куліш, 6 — Гречишкін, 49 (пен.)

Олександрія, стадіон «Ніка», 1 400 глядачів

Лідери: «Динамо» — 9, «Шахтар», «Сталь», «Ворскла» — 6, «Маріуполь», «Олімпік» — 5.

Перша ліга. 3-й тур. «Десна» — «Рух Вінники» — 3:0, «Гірник-Спорт» — «Колос» — 0:1,

«Авангард» — «Волинь» — 1:0, «Арсенал-Київ» — «Інгулець» — 3:1, «Суми» — «Кремінь» — 0:1,

«Балкани» — «Полтава» — 1:1, «Жемчужина» — «Геліос» — 0:1,

«Черкаський Дніпро» — «Миколаїв» — 0:2, «Нафтовик» — «Оболонь-Бровар» — 0:0.

Лідери: «Геліос» — 9, «Арсенал-Київ», «Полтава» — 7, «Десна», «Інгулець» — 6.

Ліга Європи. Третій кваліфікаційний раунд. Перші матчі.

«Астра» (Румунія) — «Олександрія» — 0:0, «Олімпік» — ПАОК (Греція) — 1:1.

■ ПЛАВАННЯ

«Срібло» з прицілом на «золото»

Гучний акорд зробив плавець із Рівненщини Михайло Романчук на чемпіонаті світу з водних видів

Олексій ПАВЛИШ

Українські плавці чемпіонат світу-2017, який днями фінішував у Будапешті, завершили на мажорній ноті — в останній змагальний день у запливі на 1500 метрів вільним стилем другим став Михайло Романчук.

Цікаво, що «срібло» 20-річного спортсмена — перше для нашої збірної майстрів синіх доріжок за чотирнадцять років, — востаннє другу сходинку на п'єдесталі світового форуму посідали Олег Лісогор (50 м брасом) та Ігор Червинський (1500 м вільним стилем, ЧС-2003).

Щоправда, претендував Романчук і на «золото»: бронзовий призер ЧС-2016 показав найкращий час у кваліфікації, випередивши навіть двох знайомих італійців — Грегоріо Палтріньєрі (чинного чемпіона світу та переможця Олімпіади-2016) і Габрієля Детті (дворазового призера Ігор). Обігнав Детті Михайло й у фіналі ЧС-2017, проте не зміг утримати ривок Палтріньєрі — пішов секунди відставання на фініші.

Але з огляду на останні результати українця та його стрімкий прогрес (за рік представник рівненської школи плавання зробив вражаючий «стрибок» із 15-го місця на Іграх до подіуму ЧС), суперництво з непереможним чемпіоном лише розпочинається. Досвідчений італієць так оцінив виступ молодшого колеги: «Радий, що у фіналі мені вдалося випередити Михайла, але це була неймовірна битва до останніх метрів дистанції. Романчук — дуже сильний опонент».

«Я дуже щасливий — мріяв про цю медаль іще з дитинства. Сьогодні Палтріньєрі був швидшим, але думаю, що зможу випередити його в майбутньому. Я хочу ще раз кинути йому виклик», — зауважив новоспечений віце-чемпіон світу.

Власне, після здобуття дебютної нагороди ЧС на олімпійській дистанції Романчук має стати новим лідером української збірної. На його користь — набагато швидший перехід із юнацького рівня на дорослий: Михайло «взяв» дорослу медаль світо-

вого форуму через три роки після триумфу на Юнацькій олімпіаді-2014, тоді як Андрію Говорову — чемпіону Юнацьких ігор-2010 — для подіуму «на світі» знадобилось аж сім років, та й «бронзу» Будапешта-2017 він виборов на неолімпійському «батерфляй», провалившись на 50 метрах вільним стилем (лише 13-те місце).

Плюсів Романчуку додає і його перевага над партнером по дисципліні — Сергієм Фроловим, котрий в Угорщині показав шостий результат.

У цілому результати «Акватик-2017» демонструють, що наші чемпіони Юнацьких ігор-2014 — Романчук, Хлопцов і Шевцов — входять в еліту чоловічого світового плавання швидше, ніж досвідченіші триумфатори Юнацької олімпіади-2010 — Говоров, Фролов. Молода трійка пробилася до фінальних заплівів на першому ж дорослому чемпіонаті світу: Романчук «узяв» медаль, Хлопцов на 50 м батерфляєм (сьомий підсумковий результат) побив юнацький світовий рекорд,

Михайло Романчук приніс Україні перше за чотирнадцять років «срібло» чемпіонатів світу з плавання.

Фото з сайту sportinfo.com.ua.

а Шевцов (100 м вільним стилем і восьме місце) — рекорд України, який, до слова, раніше належав саме Говорову.

Що ж стосується жіночого плавання, то там ситуація гірша — альтернативи Дарині Зевіній, котра все ще не може «зачепитись» за медалі світового форуму на «довгій воді», поки немає. Сама ж Зевіня, котру після перемоги на Юнацькій олімпіаді-2010 називали «золотою рибкою», передрікаючи їй майбутнє Клочкової, навряд чи задоволена своїми результатами у Будапешті — 9-те місце на 200 м на спині, 14-те — 100 м на спині та 31-ше — 50 м на спині. А її парт-

нерка по команді — Марія Лівер — навіть не вийшла до півфіналу: 19-й результат на 50 м брасом і 33-й — на стометрівці.

Отже, на чемпіонаті світу з плавання-2017 «синьо-жовті» здобули дві нагороди — «срібло» й «бронзу» — та посіли 16-те місце в медальному рейтингу. Якщо ж враховувати всі водні види спорту — артистичне плавання (а саме так віднедавна називається тепер синхронне плавання), водне поло, плавання, стрибки у воду, плавання на відкритій воді та хай-дайвінг — в Україні дев'ять подіумів (два «срібла» і сім «бронз») та 18-те загальнокомандне місце. ■

ПУТА ГІМЕНЕЯ

«Подайте на харчі»

Екс-чоловік Мел Бі з гурту Spice Girls зобов'язав її щомісяця виплачувати йому 40 тисяч доларів

Аліса КВАЧ

Не лише жінки перетворюються на зовсім інших істот на другий день після того, як відгримить марш Мендельсона і вони знімуть весільну фату. Судячи з подробиць, які відкриваються в ході процесу з розірвання шлюбу, який кілька місяців тому затіяли екс-«перчинка» Мелані Браун та її екс-чоловік, продюсер Стивен Белафонте, дивуєшся, як вона могла не лише сказати «так» цьому чоловікові, а й прожити з ним майже 10 років і народити йому доньку Медісон (крім неї, у Мел Бі є ще 18-річна донька Фенікс Чі від шлюбу з танцівником Джиммі Гюльзаром і 10-річна Ейнджел Айріс від роману з відомим коміком Едді Мерфі).

За документами, які співачка подала до суду, випадає, що Белафонте не лише зраджував дружину, а й усіяло принижував та знущався над нею. Так, у 2012-му він привнеував Мелані до співака Ашера і розбив їй губу. Після виступу Spice Girls на Олімпійських іграх у Лондоні Белафонте побив Мел, а потім змусив написати пост у «Твіттері», що це вона сама впала, «бігаючи на високих підборах». Коли у співачки захворів батько, вона не змогла вилетіти до нього, бо

чоловік заховав паспорт, заявивши, що «якщо він помре — то помре», а коли сама Браун на межі нервового зриву наковталася пігулок, він не дав викликати «швидку», а закрив дружину у спальні, побажавши їй швидкої смерті.

Попри це, суд задовольнив прохання Стивена Белафонте і зобов'язав Мелані надавати йому щомісячну «подружню підтримку» в розмірі 40 тисяч доларів доти, доки процес не завершиться і Стивен не отримає свою частку статків екс-дружини. Саме така сума потрібна продюсеру для того, щоб підтримувати звичний для нього спосіб життя — оплачувати житло, харчування та інші забаганки, які він досі задовольняв за рахунок зірки.

Лишається тільки поспівчувати Скері Спайс, як її називали в гурті, і побажати, щоб цей жах у її житті якнайшвидше закінчився. Хоча поведінка служителів американської Феміди у цьому випадку, м'яко кажучи, дивує. А може, це Мел Бі щось не договорило? ■

Мел Бі.

Ната НЕТУДИХАТА

Забудькуватість — хвороба, яка завдає чималих клопотів і є причиною багатьох проблем і втрат. Утім бувають і щасливі випадки, коли людська чесність бере гору над егоїзмом і бажанням наживи.

У цьому вкотре переконався житель Берліна, який зняв у банку золоту вагіву — 22 злитки золота вартістю 35 тис. євро та 3,5 тис. євро готівкою. Все це чоловік поклав до пакета і пішов із ним до парку, де залишив свій велосипед. Доки він відв'язував транспортний засіб, пакунок поклав під

БУВАЄ!

Світ не без чесних людей

У Берліні чоловікові повернули загублений кілограм золота

дерева, а тоді сів і поїхав.

На щастя, забутий скарб знайшов чесний німець, який, побачивши вміст пакунка, не привласнив його, а відніс у поліцію. Крім золота, там виявилися і документи, за якими швидко розшукали власника і повернули йому золото та гроші.

Не в накладі лишився і чоловік, який знайшов скарб, — за німецькими законами він може претендувати на 3% від вартості знайдених речей. У випадку із золотими злитками це близько 2 тис. євро.

До речі, кілька років тому подібний випадок стався і в Києві:

чоловік зняв кількост тисяч гривень на операцію, але в метро йому стало зле, і він забув пакунок на станції під лавкою. Пасажир здав гроші в поліцію, а там за квитанцією знайшов власника і повернули йому кошти. Світ не без чесних людей. ■

ПОГОДА

2 серпня за прогнозами синоптиків

Київ: малохмарно, без опадів. Вітер південний, 3-8 м/с. Температура вночі +20...+22, удень +31...+33.

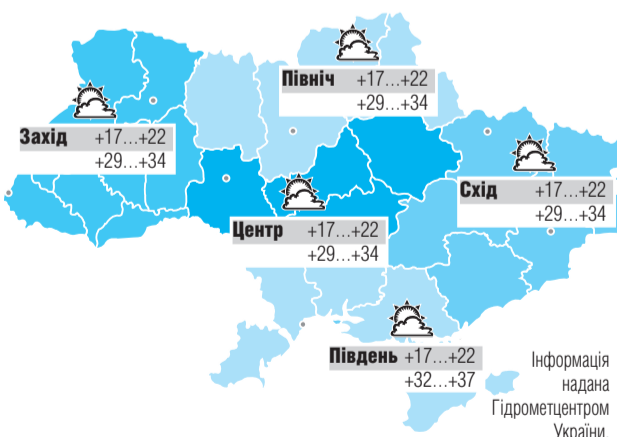
Миргород: без опадів. Уночі +19...+21, удень +31...+33.

Вінниця: без опадів. Уночі +18...+20, удень +31...+33.

Одеса: без опадів. Уночі +20...+22, удень +30...+32.

31 серпня температура води в **Чорному та Азовському морях** становила 22-26 градусів, у районі Одеси — 15 градусів, у **Дніпрі** біля Києва — 22.

Курорти Карпат: малохмарно, без опадів. **Трускавець:** уночі +18...+20, удень +30...+32. **Моршин:** уночі +19...+21, удень +31...+33.

Передплатні індекси: 60970, 1555

Наша адреса:

03047, Київ, пр. Перемоги, 50

Телефон для довідок:

т./ф.: (044) 454-84-92

Рекламне бюро:

т./ф.: (044) 454-88-86,

reklam@umoloda.kiev.ua

Відділ реалізації:

т./ф.: (044) 454-84-41,

sale@umoloda.kiev.ua

«УМ» в інтернеті: <http://www.umoloda.kiev.ua>

Відділи:

новин — 454-85-76, novynu@umoloda.kiev.ua;

права — leonov@umoloda.kiev.ua, 454-88-36;

міжнародної політики — svit@umoloda.kiev.ua, 454-88-25;

економіки — eko1@umoloda.kiev.ua, 454-86-39;

медичини — novynu4@umoloda.kiev.ua, 454-85-99;

культури — culture@umoloda.kiev.ua, 454-87-96;

соціальних проблем — socium@umoloda.kiev.ua, 454-85-99;

спорту — sport@umoloda.kiev.ua, 454-87-93

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко

Засновник і видавець —

ПП «Україна молода»

Свідоцтво про реєстрацію:

КВ №3386 від 29.08.98

© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються

Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.

Комерційні публікації виходять під рубриками:

«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,

«Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!»,

«Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми»,

«Проекти», «Альма-матер», «Наша марка», «Продукт»,

«Протистояння», «Вітаємо», «Любов і шанса».

Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується

у видавництвах:

«Преса України» — у Києві

Зам. 3009092

«Видавничий дім

«Високий Замок» — у Львові

Зам. блок № 566

Верстка та виготовлення

фотоформ —

комп'ютерний центр

редакції «УМ»,

тел.: 454-87-71

Газета виходить

у вівторок, середу, четвер,

п'ятницю — суботу (спільний номер)

Тираж 86734

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №92

По горизонталі:

1. Острівна східна країна, яка спе-
речається з Росією за Курильські ост-
рови. 4. Курортне містечко в Карпатах,
відоме своїм водоспадом. 7. Частина
матчу в тенісі чи волейболі. 8. Само-
цвіт, різновид халцедону. 9. Наймен-
ша неподільна частинка речовини. 11.
Офіційне дипломатичне звернення
уряду однієї держави до уряду іншої.
12. Мотузка із зашморгом на кінці для
ловлі тварин. 13. Африканська країна.
15. Іспанський мореплавець, який
відкрив Америку. 17. Американський
штат, де розташований полігон із вип-
робування ядерної зброї. 19. Українсь-
кий народний смичковий музичний
інструмент, що нагадує віолончель.
22. Нерідний син. 25. Гірське пасмо
на півдні Росії. 26. Співзвучне закін-
чення рядків у силабо-тонічній поезії.
28. Місто в Білорусі, залізничний ву-
зол. 29. Добровольчий батальйон, під-
порядкований Міністерству внутрішніх
справ. 30. Річка на кордоні Німеччи-
ни і Польщі. 31. Система умовних зна-
ків для передачі інформації. 32. Осін-
ня квітка. 33. Медоносне дерево з бі-
лими пахучими квітками.

По вертикалі:

1. Столярний інструмент, що скла-
дається з колодки, в яку вмонтована
лінійка під кутом 45°. 2. Солодка горі-
хова маса, яку використовують у кон-
дитерській промисловості. 3. Живий
птах. 4. Крива турецька шабля. 5. Річ-

ка в Заїрі, біля якої вперше було вияв-
лено смертельний вірус. 6. Давньог-
рецька ваза з вузьким довгим горлеч-
ком. 8. Кораловий острів. 10. Привид,
примара. 13. Речовина, в якій у пеклі
киплять душі грішників. 14. Карпатсь-
кий мольфар, убитий ножом у 2011-му
році. 16. Хижа комаха. 18. Один з ос-
танніх князів Київської династії. 19. Во-
лося на нижній частині обличчя у чо-
ловіків. 20. Дорожня сумка жебрака.
21. Корова, яка не погуляла, без теля-
ти. 22. Буддійський храм. 23. Титул
правителя або князя в деяких мусуль-
манських країнах. 24. «А... мовчить
собі, витріщивши очі! Як ягнята: «Не-
хай, — каже, — Може, так і треба».
Так і треба! Бо немає Господа на небі!»
(Тарас Шевченко). 27. Газ, якого най-
більше у повітрі. 28. Давньогрецька
ріка забуття. ■

Кросворд №90 від 26 липня

В	У	Ж	А	К	А	К	А	Г	А	Т	А
О	Ш	Г	Н	У	Н	Б					
Р	Ч	У	М	А	Т	Х	І	Р	Б		
О	М	Е	Г	А	Б	В	Т	Е	Ч	А	
Ж	М	Д	І	А	Н	А	М				
Б	А	Б	К	А	Н	А	Б	І	Л		
И	Е	Б	П	Я	Д	И	Ч	Р	Ю		
Т	И	Р	Л	О	У	К	Л	А	И	Д	
Л	Л	О	Р	К	А	Н	К				
П	О	Е	М	А	Р	І	Д	Н	Е		
Р	Н	І	М	Б	Ч	А	Р	Т	В		
А	В	У	Г	О	А	И					
В	І	В	С	Ю	Г	Л	О	К	Р	У	Ч

ПРИКОЛИ

Переляканий хворий вибігає з операційної.

Медсестра:
— Хворий, ви куди, вас же повинні оперувати!

Хворий:
— Там сказали: «Не хвилюйтеся, операція з видалення апендициту — найлегша».

— Так чого ви панікуєте?
— Бо сказали чомусь це не мені, а молодому хірургу!

Розмова двох подруг.
— Я чула, ти розлучилася?
— Можна сказати, не пройшла випробування на вірність.
— Красиво, а ось твій колишній

описував усе іншими словами.

Досвідчений хірург — молодому:
— Не тисніть так на скальпель, ви ж операційний стил подряпаєте!

Приходить чоловік до хірурга:
— Лікарю, в мене болить живіт.
— Нічого, час відіржимо вам вуха.
Хворий злякався і пішов до тера-

певта:
— Лікарю, я зараз був у хірурга, в мене болить живіт, а він сказав, що мені треба відірзати вуха.
Терапевт:
— От уже ці хірурги, їм би все різати! Зараз я дам вам таблетку, і вони самі відпадуть.